

S'adresser à
HOVNAN PALAKACHIAN
Directeur du journal Arménien
DZAGHIK
Sultan Hamam, 14, Librairie Bagdadlian
CONSTANTINOPLE

ԾԱԼԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

درعليه ده سلطان حمامند
۱۴ نومرو لی بغدادیان کتبخانه سندہ
« زاعیک »
غزتی سی مدیری
پالاقاشیان حوونان

Ազգային, Գրական, Գիտական, Մանկավարժական, Քաղաքական

ԴՊ Տարի, Թիւ 14

ՇԱԲԱԹ

5/17 Ապրիլ 1897

Թուրքիոյ համար տարեկան 50 դր., Ռուսիոյ համար 5 ռուպլի, ուրիշ երկրներու համար 12 ժրանգ: — Վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդագրութիւնք եւս կ'ընդունուին: — Հասք 40 փարա: Դրամի փոխարէն փոստայի փուլ կ'ընդունուի 115 դր.ի փուլը 100 դր.ի հաւելով: — ԾԱԼԻԿԻ վերաբերեալ ամէն գործի համար դիմել՝ ամէն or կէս օրէն յետոյ՝ առ Տեօրէն-Խմբագիրն՝ Յ. Գ. ՓԱՆԱԳԱՆԵԱՆ. Սուլթան Համամ, թիւ 14, Պաղատեան գրաստանը, ուր հաստատուած է Խմբագրաստանը:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ. Արդիւնաւոր միջոցը.
Ա. Ա. ՍՈՒՐԵՆԵԱՆ. Տարագրելոց Յանձնա-
ժողովը:

» » Բարձրագոյն պաշտօն-
եայներ:

Մ. Յ. ՍԱՆՏԱԼՃԵԱՆ. Խառն նիւթեր,
ԶԱՐՈՒՂԻ. Աղջկան մը օրա գիրը,
Ն. ԹՕԹՎԱՅԵԱՆ. Հարցումներ դասի մէջ,
ՅՈՒՎԷ. Մ. ԾԱԼԵԱՆ. Աղօթքի վրայ նշանա-
ւոր հեղինակաց կարծիքները,
ԹՂԱՎԱՅՈՒԹԻՒՆԲ Ազ-Շէհրէն եւ Եօզ-
դասէն:

Շարաժը մէկ հարցումս — Շարաժուն
Ազգային եւ Քաղաքական լուրերը, — «Ծա-
ղիկ»-ի Նամակառուփը, — Յայտարարու-
թիւններ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ «ԾԱԼԻԿ»Ի

ՊԱՐՏԻՋԱԿ, Մ. Մ. — Ստացանք:

«ԾԱԼԻԿ»Ի ԳՈՐԾԱԿԱԼՆԵՐԸ

ՊԱՐՏԻՋԱԿ. Ստեփան էֆ. Մակար-
եան:

ԿԵՍԱՐԻԱ. Յարութիւն էֆ. Պաշ-
պազիրկեանեան:

ՄԱՂՆԻՍԱ. Մկրտիչ էֆ. Երկան-
եան:

Շ. ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ. Մանուկ էֆ. Բը-
ժըշկեան:

ՊԱՂՏԱՏ. Միհրան էֆ. Հ. Սըվաճ-
եան:

ԱՅՆԹԱՊ. Թաթուլ էֆ. Բիւրէլ-
եան:

ԷՏԻՐԵՆԷ. Մաքսուտ էֆ. Սանտալ-
ճեան:

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Թաղէոս էֆ. Պէգիւր-
ճեան:

ԷՐԶՐՈՒՄ. Նիկողայոս էֆ. Թօթվայ-
եան:

ՄԱՐԶՈՒԱՆ. Աւետիս էֆ. Կիւլպէնկ-
եան:

ԶՄԻՒՆԵՒԱ. Կարապետ էֆ. Մալի-
ճանեան:

ԱՏԱՆԱ. Խաչեր էֆ. Կիրակոսեան
եւ Տիգրան էֆ. Սէդ-Ջէն:

ՊՐՈՒՍԱ. Օրնիկ էֆ. Լուիֆեան:
ԲԱՐԵՐԻ. Մ. էֆ. Սանտեան:

ԳԱՀԻՐԷ. Սմբատ էֆ. Բիւրատ:
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ. Տ. Դանիէլ վարդ. Յա-
կոբեան:

ՄՕՋԱԻԳ

Տպարանապետ Պիպէրեան Կարա-
պետ էֆ. Զէնալին այս անգամ ՄՕՋԱԻԳ
անուն հաւաքածոյն մը հրատարակ-
ման՝ Մէարիֆի պաշտօնատունէն հը-
րաման ստացած, եւ առաջին տետրը
հրատարակած է, Հիւլինալին է Յա-
կոբ էֆ. Զէնալին Մ. Հաճեան որուն հը-
րամանովն հրատարակութիւններն ար-
դէն հանրածանօթ են:

Մէն մի տետրի գինն է 30 փարա,
գաւառաց համար 40 փարա:

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ԱՊՐԻԼ

6. Կիր. — Հաս եւրոպ. Ապրիլ 18. — Տաճ.
Զիլգասէ 16. — Ծագ. Արեւ. ժմ. 10, 25.
— Կէս օր՝ ժմ. 5, 21. — Երկայն. Յերեկ.
ժմ. 13, 21. — Ծաղկազարդ, եւս Յու-
նաց. (Երեկոյին ղոնքացէք եւ նախա-
օծնակ). — Լս. Զասիկ:

7. Կ. Աւագ Բշ. — Ը. Ե. Ապ. 19. — Տճ. Զիլ
17. — Աւետումն:

8. Աւագ Դշ. — Ը. Ե. Ապրիլ 20. — Տճ. Զիլգ.
18. — Յիշատակ ասան կուսանաց. —
58րդ Տարեդ. Եննդ. Կարօլ Թագաւորին
Թումանիոյ:

9. Աւագ Դշ. — Ը. Ե. Ապ. 21. — Տճ. Զիլ. 19.

10. Կ. Աւագ Եշ. — Ը. Ե. Ապրիլ 22. — Տճ.
Զիլգ. 20. — Տօն ամենասուրբ Հաղոր-
դութեան եւ յիշատակ Ռեւոլուցիոյ. —
31րդ Տարեդ. Գահ. Կարօլ Թագաւորին
Թումանիոյ:

11. Աւագ Ուր. — Ը. Ե. Ապրիլ 23. — Տճ.
Զիլգ. 21. — Յիշատակ չարհարաց, խա-
չելութեան եւ Թաղման Տեառն մերոյ
Յիսուսի Քրիստոսի:

12. Աւագ Եր. — Ը. Ե. Ապրիլ 24. — Տճ. Զիլգ.
22. — Զրագալոյց Զասիկ. Յերեկոյին
զինի պատարագին նախաօծնակ. Նաւա-
կախք յերկոյին. — Ծագ. Արեւ. ժմ. 10.
10. — Կէս օր՝ ժմ. 5, 41. — Երկայն. Յեր.
ժմ. 13, 36. — Վերջին քառորդ Լուսնի՝
ժմ. 10, 18.

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Օտմ. ոսկին 100 դրուշէն

Մեհիսիյէ արծար. Ղր. 108 06
Ֆրանս. ոսկի (20 Ֆր.) . . . » 87 11
Անգլ. ոսկի » 109 36
Բուսիոյ Բօլ » 90 05
Բուլլի քղապարս 0. Ո. 8 59
Բուլլի Երկաթուղի . . . Ֆր. 78 50
Գոնսլիս, Սեռի Դ. 0. Ո. 19 08 1/2

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՏԱՏԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ
Սուրբան Համալ հաստի 14, Կ. Պոլիս

Ե. ՏԷՄԻՐԱԿԱՆՆԵՐ
ԲԱՌԱՐԱՆ
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆԷ - ՀԱՅԵՐԷՆ
Գիւն 22 Ղրշ.

Գրական Գրանցանքի Բառագրքին երկ-
րորդ զարգացումը ինչպէս ընդհանուր
եւ միւս կողմէն՝ ԱՄԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻ
բառարանի պէտքն զգալի ըլլալով, եղիա
էֆէնի Տէմիրճիպաշեանի յանձնուած էր
յօրինել Գրանցանքի Բառարան մը, որ ա-
նընդհանր շարունակութեամբ ի լոյս ըն-
ծուած զորով արուեստական միջոցներու
շնորհիւ անհրաժեշտ խտութիւն մ'ունեցող
միջակայոր սոյն Գրանցանքի բառարանը
յօրինուած հետեւողովեամբ Լիդուէի ին-
քերական բառագրքին, կը պարունակէ
Ֆրանսերէն լեզուին գրեթէ բոլոր բառերն
իրենց բոլոր առումներով, որպէս եւ ամե-
նէն գործածական ոճերն Տէմիրճիպաշեան
էֆէնի բառաշինութեան մասին իւր ունե-
ցած մասնաւոր յարմարութեամբ որով բազ-
մաթիւ բառերով ճոխացուցած է հայ լե-
զուն, զսաճ է լեզուին պակասած գրական,
գեղեցիկագիտական, իմաստասիրական, գի-
տական եւ արհեստական բառերուն հայե-
րէններն, այնպէս որ կատարելաբար
մը կրնայ համարուիլ Բառարանս ունեցած
այս երեւակ առաւելութեամբ, այսինքն
առաւելութիւն Գրանսերէն բառից, առա-
ւելութիւն նոր առմանց, առաւելութիւն
15—20,000 նորակերտ հայերէն բառից:

Այս բոլոր առաւելութեամբ Գրանսա-
նայ Բառարանս, որ կը պարունակէ լոր 1000
երես, կազմակը կը ծախուի անօրինակ գնով:

ԳՐԱՏԱՐԱՆ ԹՂԹԱՎԱՃԱՌԱՆՈՅ
Գ. ՊԱՂՏԱՏԵԱՆ
Յառաջիկայ տրուական օրերու համար
յառուկ պատրաստուած է:
ԱՂՕԹԱԳԻՐԲ ՄԿՐԵԱՆ
ՓՂՈՍԿՐԵԱՅ
ԱՄԵՆԱՓԱՌԱՌՈՐ ՈՍԿԵԶՕՏ
Վերջին զարգացումը
ԶԱՓԱՌՈՐ ԳԻՆ

Պաղատան հաստատութեան այս միջոց
կը հայծայնէ ամէն տեսակ գրքեր, գրասե-
նեկի պիտոյք, դպրոցական առարկայներ,
գծագրութեան վերաբերեալ նիւթեր, կար-
կինի տուփեր, ընտիր թղթեր, պա-
հարանք, գրիչ, կաղամար եւ հազարու-
մէկ կարելու եւ պիտանի առարկայք:

Գրանցանք լիապէս կը գոհացնէ յանա-
խորհներն ապրանաց ընտրութեան եւ զնոց
չափաւորութեան մասին:

Գաւառներէն եղած յանձնարարութիւնը
փոքր թէ մեծ քանակութեամբ կը կատար-
ուին փութով եւ խնամով, ծախքն յանձ-
նարարողին վրայ:

Գործի համար իրեն եղած հարցմանց կը
պատասխանէ փութով:

Մինչեւ 20 զրշ-ի յանձնարարութեանց
համար թղթադրոշմ կ'ընդունուի:

Յանձնարարութեան փոխարժէքը միշտ
կանխիկ ընդունիլ վաճառատանս սկզբունքն
է, բայց Կ. Պոլսոյ մէջ պատշաճ անձի
մը երաշխաւորութեամբ վարկ բանալ եւս
կարելի է:

Պաղատան Գրանցանք—Թղթաւաճառա-
նոցը Գործընտրու համար իւր սեպակաւ
գրքերու վրայ առաւելագոյն զեղչը կընէ
ըստ քանակի յանձնարարութեանց: Ոչ սեպ-
ակաւ գրքերու համար եւս կընէ գոհա-
ցուցիչ զեղչ:

Պաղատան գրասեն եւն գրացուցակը,
որ կը պարունակէ այլեւայլ տեղեկու-
թիւններ ու կարելու գիտելիք, կը ծախուի
ի գին 2 զրշ:

Ծ Ա Ղ Կ Ա Ք Ա Ղ
ՆՈՐ ՀԱՌԱՔԱԾՈՅ ԱՇԽԱՐՀԻ
ԼԵԶՈՒԷ
ԱՐՁԱԿ ԵՒ ՈՏԱՆԱԻՈՐ
ԳԻՆ 4 ԳԱՃ.

Բազմաթիւ եւ բազմատեսակ հա-
ւաքածոյներ կան, այլեւայլ դասարան-
ներու գործածութեան համար. ԾԱՂ-
ԱՔԱՐՁԱՐՁ այդ ամենուն մէջ իր մաս-
նաւոր տեղը պիտի ունենայ այն հան-
գամանքներով որ այս գրքին յատուկ
են: Միօրինակ՝ պարզ-աշխարհաբար
լեզու, ընտիր՝ շինիչ հաստատանք,
որոնք աշակերտին միտքը չեն ընդար-
մացներ, ու սիրտը չեն ընկճեր: Եր-
շանակելի են մանաւանդ նոր ու ան-
տալ հաստատանքներ որոնք իրենց
պարզ ու սիրուն, մանկական ու հո-
րապուրիչ են, այնպէս որ անոնցով
միայն պիտի կարողացուին ու արտա-
սանել: Ի մի բան, այս գրքը իւր
նաք նկատել միջին կարգի ու համար
էն յաջողուած դասագրքերէ մին:
Դաւթեան գործակալութեան 17րդ.
հրատարակութիւնն է այս եւ կը գըտ-
նուի բոլոր գրատաճառաց քով:

Գաւառներէն զրամի տեղ զրոշ-
մանուղմ զրկող բաժանորդներէն
կը խնդրենք որ, բաց ի Օսմ. նա-
մակատան զրոշմանուղմերէն, ու-
րիշ որ եւ է տեսակ զրոշմանուղմ
չը զրկեն, եւ յանձնարարեալ (քա-
ղաքային) նամակաւ միայն զրկեն:
Հակառակ պարագայի մէջ, եթէ
կորուստ պատահի, խմբագրութիւնս
պատասխանատու չէ:

Յ. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ՆՈՐ ԳԱՐՆԵԹԱՅԻ ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
է բնական ու բնապատկան գի-
տաբան, Պատկերագրող. Ա. Կարի-
կընայ ծառայել միանգամայն իբրեւ
Ընթերցանութեան դասագիրք:
Գին 3 Գրշ.

ՏԱՐԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆԲ ԳՐԱԶԱՇ-
ԻՈՅ, քուսքանական խնդրոց լուծ-
մանը համար կիրարկուած. Մանկա-
վարական ուղղութեամբ: Առաւել-
աց մասն: Գին 3 Գրշ.

ՆՈՅՆ, Ուսուցչաց մասն կամ Բա-
նալից, Գին 3 Գրշ.

ԱՐՈՒԵՍ ՏՈՒՐԱԳԱԼՈՒԹԵԱՆ եւ
Վաճառականական գիտելիք: Պարզ
տուար եւ Կրկնատուար: Ինքուսոյց
մեքոս: Ամէն մարդ կարող է ինքն
իրեն սովորիլ:
Գին 6 Գրշ.

ԱՄԷԼԻ ՎԷՆԱԶԱՐԻ ՈՒՍՈՒԼԸ ԱՐԱՊԻ
(Տեսական եւ գործնական եղանակ
Առարքերէն շեղուի)
Հեղինակութիւն
ՊԵՏՐՈՍ ԵՖԷՆՏԻ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

Անգամ Գիւնի Պետական Խորհրդի, Երկրորդ
Տեսուչ Պետական Վարժարանի, Ուսուցիչ
Օսմանեան Մատենագրութեան, Արարերէն ու
Պարսկերէն լեզուաց:

Այս Նոր դասագիրքը Արարերանի
գծաւարագոյն կարծուած լեզուն կը
գիրագոյնէ. կը պարունակէ բազմա-
թիւ հարեքէ) ձայնանշանով հրահանգ-
ներ:

Կարգադրուելի է Պապը-Ալի ճառ-
արար (Ե. Թիւ խանութիւն):
Գին 5 դահեկան

ԳՐԱԿԱՐ ՀԱՍՑԵՆԷՐ
ՅՈՒՆԱՆԵՆԻՍ ԻՓԼԻԲՃԵԱՆ եւ կը լայր,
Մեծ Վաճառատուն Պրուսայի կեր-
պաններու եւ խալիւներու. Մահ-
մուտ վաշա պաշը, Թարագճըլար
փողոյն գէմը, Թիւ 301:

Գ. եւ Ա. ՎԱՐԳԱՆԵԱՆ կը լայրը,
Վաճառական ու գերձակը. Թարագճը-
լար, Թիւ 98:

ՏԻԳՐԱՆ ՊԱԼԵՏԵԱՆ, Գրատուն եւ
Կազմատուն. Զագմաճըլար, Թիւ
81:

Զ. ԳԱԼԵՆԵՐ եւ ՈՐԳԻԲ. Հիւսա-
րան ֆանելայի, Ֆինանսճըլար, Շարդ
Զարչըսի, Թիւ 43:

ԱՐԴԻՒՆԱԽՈՐ ՄԻՋՈՅԸ

Օրուան ամենէն կարեւոր եւ ամենէն աւելի ուշագրաւ խնդիրն եղած է Որբերու խնդիրը: Անոնց խնամածութեան համար շատ միջոցներ, եղանակներ կ'առաջարկուին հրապարակի վրայ: Վարչութիւնը ընդունեց արդէն Եւտիգուլէի Ազգային Որբանոցն ընդարձակելու, զայն Արհեստանոց-Որբանոցի վերածելու առաջարկն: Ս. Պատրիարք Հայրը Շրջաբերականաւ մը հրաւեր կարդաց մայրաքաղաքիս եւ մօտակայ թեմերու ազգայնոց՝ որբեր ընդունիլ եւ խնամել իրենց տանց մէջ: Շատ ազգայինք, մանաւանդ մօտակայ թեմերէն, պատրաստականութիւն կը յայտնեն տղայք որդեգրելու: Որբոց, փոխանակ անհատներէ որդեգրուելու, մասնաւոր հաստատութեանց մէջ պատրաստուելուն, խնամուելուն եւ կրթուելուն անհամեմատ առաւելութեանց մասին այս էջերուն մէջ գրուեցաւ արդէն: Լրագրաց մէջ կարդացուեցաւ նաեւ թէ մաս մը ազգայինք ալ, իրենց տուններու մէջ որբեր ընդունելու եւ պահելու յարմարութիւն չունենալով, պատրաստ են մէկ մէկ կամ երկերկու որբերու խնամատարութեան ծախքն ստանձնել՝ եթէ անոնք պատասխարուն եւ հոգացուն ազգովին որոշուած մասնաւոր հաստատութեանց մէջ: Այս վերջիններուն եթէ միանան այն ազգայինք որոնք կ'ուզեն իրենց տուններուն մէջ որդեգիր ընդունիլ, այն ատեն կ'ունենանք ազգայնոց բաւական ստուար թիւ մը, որոնք՝ իրենց ուժերը միացնելով, այսինքն իրենց ընտելը դրամական զոհողութիւններն ի մի ամփոփելով, կարող կ'ըլլան մէկ կամ երկու Որբանոց հաստատել, գոնէ մէկ հատ. եւ այն ատեն՝ Ս. Փրկչեան Ազգ. Որբանոցէն զատ՝ որ հազիւ 100 նոր որբեր պիտի կրնայ ընդունիլ, Պոլսոյ մէջ կրնանք ունենալ ուրիշ մէկ կամ երկու նոր Որբանոցներ ալ, որոնք մասնաւոր Խնամակալութեանց հոգածութեան ենթարկուելով, կրնան լաւ դաստիարակուած, միանգամայն արհեստական կրթութիւն ստացած պատուական սերունդ մը յառաջ բերել, սերունդ մը որ միանգամայն իր կեանքն ու կրթութիւնն Ազգին պարտական ըլլալով, բնականաբար երախտապարտ պիտի մնայ անոր եւ պիտի ունենայ ամէն առթիւ անոր անձնութեամբ ծառայելու փոյժն ու եռանդն:

Արդ, ի՞նչպէս ընել՝ յաջողելու համար նոր Որբանոցներու հաստատութեան:

Նախ՝ մէկէն ի մէկ շատին չը ձգտիլ. առ այժմ

մէկ Որբանոց մանչ տղայոց, մէկ Որբանոց ալ աղջկանց համար: Եթէ որբերու պաշտպան անձանագրուող ազգայինք յուսացուածէն աւելի բազմաթիւ ըլլան, այն ժամանակ ուրիշ Որբանոցներ ալ հաստատելու մասին կը մտածուի: Առ այժմ մտածենք միայն երկուքին վրայ:

Գործին ձեռնարկելու եւ զայն կարենալ ի զլուխ հանելու չուկէտը կը նկատենք՝ սոյն երկու Որբանոցներու համար մէկ մէկ Խնամակալութեանց կազմութիւնը. մին այրերէ բաղկացեալ՝ որ պիտի ստանձնէ մանչ տղոց յատուկ Որբանոցին խնամքը, միւսը Տիկիններէ եւ Օրիորդներէ բաղկացեալ՝ որ պիտի ստանձնէ որբուհիներու յատուկ Որբանոցին խնամքը:

Խնամակալութեանց կազմութեանը համար ալ ցարդ գործադրուած եղանակէն տարբեր եղանակ մը պիտի առաջարկենք:

Խնամակալութեանց, Հոգաբարձութեանց, Խորհրդոց եւ Մասնախմբոց անդամք՝ զիտենք որ՝ Վարչութեանէն կ'ընտրուին, եւ ընտրելոց մէջ հրաժարողք անպակաս են. ասիկայ ամէն օր լրագրաց մէջ կը կարդանք. իսկ անոնք ալ որ կ'ընդունին առաջարկուած պաշտօնը՝ ստիպման ներքեւ կամ ակամայ համակերպութեամբ կ'ընդունին, եւ ճիշդ ասոր համար ալ ապարդիւն պաշտօնավարութիւն կ'ունենան յաճախ. մինչդեռ անդին ո՞վ զիտէ ինչ մարդիկ կան որոնք սիրայօժար պիտի ընդունէին նոյն պաշտօնը եւ մեծ անձնութեամբ պիտի կատարէին եւ պիտի արդիւնաւորէին զայն: Յիշեալ Խնամակալութեանց կազմութեանը համար, մենք կ'առաջարկենք ոչ թէ Վարչութեան կողմանէ ընտրել զանոնք, այլ հրապարակաւ հրաւեր կարգալ որ այդ մարդասիրական պաշտօնը սիրայօժար ստանձնել ուզողներն արձանագրել տան իրենց անունները: Եթէ արձանագրուողներն պէտք եղածէն աւելի ըլլան, այն ատեն անոնց մէջէն կրնան ընտրուիլ միայն քանի անձ որ պէտք են:

Մենք սիրով այս էջերուն մէջ պիտի արձանագրենք այն ազգայնոց անուններն որոնք մեզ իմացեն թէ պատրաստ են մանչերու Որբանոցին Խնամակալութեան անդամակցիլ:

Սիրով պիտի արձանագրենք նաեւ այն ազգայնոց անուններն որոնք մեզ իմացեն թէ պատրաստ են մէկ կամ երկու որբերու կամ որբուհիներու պատրաստութեան, անդեան եւ կրթութեան ծախքերն ստանձնել, կամ այն ինչ գումարը նուիրել ամսական կամ տարեկան եւ կամ մէկ անգամէն:

Գալով աղջկանց Որբանոցին հաստատութեան, պէտք է նախ սա ըսենք թէ, այս որբուհիներ պէտք

է լաւ կրթութիւն եւ պատրաստութիւն իբրեւ վարժուհի, ուսուցչուհի: Կրթական գործին մօտիկ անձնաւորութիւնը շատ լաւ գիտէն Թէ, մանաւանդ գաւառաց մէջ, ի՞նչ մեծ սով կայ վարժուհիի: Օր չանցնիր որ գաւառէ մը վարժուհի չը խնդրուի, եւ սակայն չը կայ որ զրկուի: Եթէ վերջին տասն տարիներու մէջ մաս մը գաւառներ վարժուհիներ ունեցան, այդ ալ եղաւ Գումգաբուի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին շնորհիւ, որ դժբաղդաբար փակուած է այժմ Տ—Ս ամիսներէ ի վեր: Այդ վարժարանին տասնեակ տարիէ ի վեր ճիւղապետ պատուարած, սնուցած, կրթած եւ իբր վարժուհի կամ ուսուցչուհի ազգին նուիրած աշակերտուհիք մեծաւ մասամբ գաւառացի աղքատիկ ծնողաց զաւակներ էին: Կետեւաբար Որբանոց-Վարժարանի դերն էր որ կը կատարէր այն եւ կը ծառայէր միանգամայն իբր Վարժուհիանոց: Հիմա, ամենէն բանաւ որը պիտի լինի, փոխանակ նոր Որբանոց մը հիմնելու աղջկանց համար, վերաբանալ Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանը, անուանելով զայն այս անգամ «Դպրոցասէր Տիկնանց Որբանոց-Վարժարան», որուն նպատակը ըլլայ միշտ՝ գաւառացի որբուհիներն պատրաստել իբրեւ վարժուհի եւ ապա զրկել զանոնք գաւառներն, որպէս զի իրենց բնավայրերու մէջ կատարեն ճշմարիտ կրթական առաքելութիւններու դերը:

Տիկնանց Որբանոց-Վարժարանի ծախքերն հոգալու համար, մենք տարակոյս չունինք որ պիտի գտնուին բաւական թուով բարեսէր ազգայինք որոնք սիրով պիտի յանձն առնեն վճարել մէկ մէկ կամ երկերկու որբուհիի ծախքն, եւ կամ ըստ կամս գումար մը նուիրել ամսական կամ տարեկան եւ կամ մէկ անգամէն: Մենք սիրով այս էջերուն մէջ պիտի արձանագրենք անուններն այն անձանց որոնք մեզ խնայեն այս մասին իրենց ունեցած պատրաստականութիւնը: Նոյնպէս սիրով պիտի արձանագրենք անուններն այն Տիկնանց եւ Օրիորդաց որոնք մեզ պիտի իմացնեն Թէ պատրաստ են անդամակցիլ սոյն Որբանոց-Վարժարանի Խնամակալութեան: Շատ կարեւոր է որ Խնամակալութեանց մէջ գտնուին Դպրոցասիրաց նախկին Խնամակալութիւններէն մէկ քանին, որոնք իրենց փորձառութեամբ եւ ծանուցեալ անձնութիւնութեամբ մեծ զարկ կրնան տալ գործին:

Դպրոցասէր-Տիկնանց այս Որբանոց-Վարժարանին այս կերպով ի Գումգաբու վերաբացումը գաւառացի անոր որբուհիներու համար նախախնամութիւն մ'ըլլալէ զատ, մասնաւորապէս Թաղին համար ալ մեծ բարիք մը պիտի ըլլայ, քանի որ դարձեալ պիտի օժտուի այն՝ աղջկանց կրթութեան յատկացեալ կանո-

նաւոր վարժարանով մը: Եւ Թաղեցիք, իրենց աղջկանց կրթութեան ծախքը համար, բնականաբար հասուն ի կարեւոր բաժին մը պիտի բերեն, որով Որբանոց-Վարժարանը պիտի կարողանայ իր գոյութիւնը պահպանել: Այդպիսի, ինչո՞ւ համար էր որ գոցուեցաւ Տիկնանց վարժարանը՝ պարզապէս անոր համար որ վարժարանին մէջ աղջիկ ունեցող Թաղեցւոց վճարած Թոշակներուն գումարը չէր բաւեր վարժարանին տարեկան ծախքն ամբողջապէս հոգալու, եւ բացը կը հոգացուէր տարեկան հանգանակութեամբ մը: Իսկ վերջին երկու տարին այդ հանգանակութիւնը չը կըրցաւ տեղի ունենալ, հասկանալի պատճառներով, եւ վարժարանը փակուեցաւ: Հիմա հանգանակութեան պակասը պիտի լեցընեն որբերու պաշտպան գրուող ազգայինք: Այս ալ տեսակ մը տարեկան հանգանակութիւն ըսել պիտի ըլլայ, ապա պայմանաւ որ հանգանակութեան մասնակցողները որբուհի մ'աւելի մասնաւորապէս իրենց տուած նուէրով խնամած ու կըրթած պիտի ըլլան:

Կը յուսանք որ ընդունելութիւն կը գտնէ մեր առաջարկն, եւ այսպէս կը լրացուի Ազգային-Կրթական-Բարեգործական անհրաժեշտ պէտք մը:

ՏԱՐԱԳՐԵԼՈՅ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Վերջին աշնան Կայսերական Կառավարութիւնն իրենց երկիրներն ուղարկեց բազմաթիւ գաւառացիներ, որոցմէ շատեր երկարատեւն է ի վեր կը բնակէին հոս եւ փոքր կամ մեծ գործեր ունէին: Իրենց կիներն ու ընտանիքն անշուշտ ուրախացան՝ վերստին տեսնելով զանոնք, եւ սգաւոր տներ մխիթարութեամբ ողբերեցան: Միայն Թէ այս ուղարկեալներն այս տեղ երեսի վրայ թողած էին իրենց բոլոր ինչքը՝ դրամ, կարասի, պահանջ: Կեռաւորութիւնն անկարելութեան մէջ կը դնէր զիրենք՝ անձամբ կարգադրութիւն մ'ընելու իրենց գործոց: Կայսերական Խնամատ ձեռք մը պէտք էր ամէնուն համար ալ եւ Ազգ. Պատրիարքարանն, ապաւինելով ռաթիկանական օժանդակութեան, պաշտպանի այդ դերն ստանձնեց՝ կազմելով Տարագրեցոց Յանձնաժողով մը:

Որոշ թիւ մը չենք կարող ըսել իրենց երկիրը զրկուած գաւառացիներու մասին, բայց անտարակոյս բազմաթիւ էին: Յանձնաժողովին պաշտօնը ծանր էր շատ. գործունէութիւնը պիտի ըլլար բազմաճիւղ եւ խիստ ընդարձակ: պիտի բաղխէր նաեւ մեծամեծ

դժուարութեանց, բայց զոնէ այդ դժուարութիւնները բառնալու հօգուածոյն ու բարեկամ նեցուկը չէր պակսեր։ Ոստիկանութեան Նախարարութիւնն անմիջապէս մասնախումբ մը կազմեց որու անդամակցութեան հրաւիրուեցաւ Պատրիարքարանի Բ. Գործակատար Յարութիւն էֆէնտի։

Այսպիսի Տարագրելոց Յանձնաժողովոյ մը՝ խուզարկութեանց, դիմումներուն, եւայլնին համար՝ ընելիք անհրաժեշտ ծախքերն եւ անոր անդամներուն եռանդն ու փութաշանութիւնը զրգուելու պէտքն Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ նկատողութեան առնուեցաւ եւ որոշուեցաւ որ հաւաքելի դրամին հարիւրին քսանը Յանձնաժողովոյ անդամոց թողուի։ պարագայ մ'որ զաւառացիներու ինչքերն երեւան հանել ու ձեռք բերելու կոչուած պատուարժան անձերը կրնար լիուլի գոհացնել բարոյապէս եւ նիւթապէս։

Գործողութեան ձեռնարկուեցաւ անցեալ դեկտեմբեր 15 ին։ խող զաւառացիք իրենց երկիրներէն դիմումներ ըրին առ Յանձնաժողովն։ բայց արդեօք դիմում ընողները փոքրամիւ եղան թէ՛ Յանձնաժողովը միայն դիւրութեամբ զանձելի դրամներն հաւաքելով բաւականացաւ։ Ճշմարտորդ սա է թէ երեք ու կէս ամսոյ պաշտօնավարութենէ յետոյ 480 անձի գործերը միայն կարգադրուած են ցարդ։ Ենթադրելով ուրեմն որ բազմամիւ զաւառացւոց գործեր կան կարգադրելու, ներկայ եռանդով Յանձնաժողովն առ նուազն քանի մը տարւոյ աշխատութեան բեռն ստանձնած է։ Մեր կողմանէ կարողութիւն եւ ոյժ մատուցել արժան է։

Երեք պարագայ յոյս կուտան մեզ թէ Յանձնաժողովն երբեք պիտի չկասի իւր գործունէութենէն։

Ա. Վասն զի Տ. Ներսէսեան Տիգրան էֆէնտի, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ազգականն, Անոր ինչպէս եւ Ազգ. Վարչութեան լիուլի վատահումեան արժանացած ըլլալով՝ իբրեւ Ատենապետ կը գործէ այդ մարմնոյն մէջ։

Բ. Վասն զի Յանձնաժողովին պատուարժան անդամք, նոյնպէս վատահելի ազգասէր անձինք, վերջին տնտեսական տագնապներու առթիւ ցարդ տիրող հրապարակի ընդհանուր անգործութեան մասնակից ըլլալով՝ ժամանակ ունին ու տրամադրութիւն ցոյց կուտան այսպիսի բարեգործական աշխատութենէ մը խոյս չտալու։

Գ. Վասն զի ենթադրելով որ Յանձնաժողովոյն երեք ու կէս ամսոյ մէջ կարգադրած 480 գործերէն իւրաքանչիւրն իրարու վրայ քիչ շատ կարեւոր գումարէ մը պակաս չկրնար լինել, զանձուած ընդհանուր

գումարէն քսան առ հարիւրն ալ՝ այսինքն խոշոր գումար մը ծախք անունով իրեն կը մնայ։

Անոնք որ զանգատ կը յայտնեն թէ Յանձնաժողովը պէտք եղած փութաշանութիւնը ցոյց չտար առ հասարակ իրեն դիմողներուն գործերն ընդհուպ կարգադրելու, չեն նկատեր գուցէ թէ շատ մը խռնուած գործերու մէջ մարդ նախ դիւրագոյնները կը կարգադրէ։ միւսներն ալ կուզան իրենց կարգին. և ինչո՞ւ մերժել զանոնք ալ։ մեզ փաստաբաններուս դէմ ընդհանրապէս կը բողոքեն թէ այլ և այլ դատերու համար հարիւրին քսան վարձ կը պահանջենք։ չեն հաշուեր որ երբեմն տարիներով աշխատիլ կ'ստիպուինք 100 սակինոց գործի մը համար։ Թող տեսնեն թէ Ազգ. Պատրիարքարանն ի՞նչպէս գիտէ քաջալերել զգործունեայ անձինքը։ իրաւ է որ մեր տարեգրութեանց մէջ նախընթաց չունի այսպիսի վարձատրութիւն մը, եւ ուրիշ շատեր թերեւս զաւառացւոց համար աւելի նպաստաւոր պայմաններով յանձնառու ըլլալին այս Յանձնաժողովոյ անդամակցելու։ բայց ո՞ր իրաւամբ պիտի կրնային պահանջել որ իրենց յանձնուէր այսքան մեծ ու շահաբեր գործունէութեան ասպարէզ մը։ Իմաստութիւնն է միայն փափաքիլ որ այդ տարաբաղդ զաւառացւոց գործը լմնայ մինչեւ մէկ տարի։

Յանձնաժողովը դրամական հաւաքումէ զատ թէ Խառնակի ազգայնոց եւ թէ մայրաքաղաքէս հեռացող պանդուխտներուն գոյքերը գտնելու եւ իրենց տէրերուն յանձնելու պաշտօն ունի։ այն գոյքերն որոց տէրերն երեւան չեն ելներ, պիտի վաճառուին ու դրամը պիտի մնայ Յանձնաժողովին քով։ Եթէ գոյքին տէրն երեւան ելնէ, պիտի կրնայ դրամն առնել քսան առ հարիւր պակաս. հաւ ինչ կը գրէ Մաւիս այս առթիւ։

«Մօտէն գիտենք որ Յանձնաժողովը իրեն յանձնուած գոյքերը երկու մասի բաժնած է։ հին ու մին, կոտրտած, անարժէք նիւթեր եւ կահկարասիները առանձին տեղ մը լեցուցած է, նորերը, աղէկները, արժէքաւորները առանձին տեղ մը։ Արդ, իրեն ներկայացողներուն, — որ կ'երթան իրենց գոյքերը փրկուելու — կը ցուցնէ առաջին սենեակին պարունակածները. իսկ երկրորդինները ոչ։ Յանձնաժողովը մտածելով թէ այդ երկրորդներուն ստոյգ տէրերը կարելի չէ գտնել, կը խորհի զանոնք ծախել, դրամը աւելի օգտակար կերպով գործածելու համար։

«Աւասիկ պզտիկ պատմութիւն մը որ լոյս մը կը սփռէ այդ ժողովի մտածելու կերպին վրայ։ Խառնակի երկու կիներ ասկէ առաջ կը ներկայանան՝ հաւաքուած գոյքերու մէջէն իրենցը վնասուելու ու կը

տեսնեն անոնց մէջ երկու գեղեցիկ լամբա որ իրենց տան կը վերաբերէին: Կըսուի իրենց որ ուրիշ անգամ գան: Երկրորդ անգամ երբ կերթան, արդէն գոյքերը վերը բացատրուած կերպով երկու մասի բաժնուած էին: Կիներուն կը ցուցնեն առաջին բաժնունը: Ասոնք կ'ըսեն թէ մեր տեսած լամբաները հոս չեն: Իրենց կ'ըսուի թէ «Ինչ որ կայ հոս է»: Կիները կը պաղատին, կը յամառին, կը պնդեն թէ իրենք տեսան իրենց լամբաները: Երկու ժամ այդ խեղճերը սպասեցնելէ յետոյ, ճարահատ, կը բանան միւս սենեակին դուռը, ուր կիներու ըսած գեղեցիկ լամբաները անտուկի մը մէջէն դուրս կ'ելնեն...»

* * *

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՊԱՇՏՈՆԵԱՅՆԵՐ

Իմաստուն, խոհեմ, եռանդոտ ու կորովի Վարչութիւն մը պէտք ունի իր հայեացքն ու գործունէութիւնն իր մէջ անձնաւորող պաշտօնեայնեան: Գործիքը կը բանի, ձեռքը կը փառաւորի, կ'ըսէ առածը. անսուղի չէ ուրիշն որ մեր հանրային գործերուն յոռի կամ լաւ ընթացք ունենալն հասկնալու համար քննենք նաեւ թէ Ամեն, Պատրիարք Սրբազանին ու Ազգ. Վարչութեան միջոցաւ որո՞ց կը յանձնուին անոնք:

Իրեւ հանրային գործոց բարձրագոյն ու անմիջական պաշտօնեայնեան, որոց ընտրութեան ինքրով կ'զբաղի այժմ ազգը, կը նշանակենք Պատրիարքարանի զլիսաւոր Գործակատարը, Կրթական Տեսուչն եւ՝ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան համար՝ Հիւանդանոցի Տնօրէնը. այս երեքը միանգամայն իրենց ձեռաց մէջ պիտի ունենան մեր հանրային ու անհատական կենաց վերաբերութիւն ունեցող կենսական ու ամենափափուկ ինքիքները. իրենց ձեռնհասութիւնն ու անձնական նկատազրկող պիտի ազդէ մեր շահուց, մեր զգացմանց ու, կրնանք ըսել, մեր ապահովութեան առարկայ եղող ամէն գործերու վրայ:

Եթէ բազմաւորութիւն ունենանք վայելելու լաւ Գործակատարի մը ներկայութիւնն Ազգ. Պատրիարքարանի մէջ, պիտի կրնանք յուսալ որ Կայսերական Կառավարութեան հետ մեր յարաբերութիւններէն մեծապէս պիտի օգտուինք: Գործակատարն այն անձն է որ կ'ընկերակցի միշտ Ազգին Գլխոյն, Սրբազան Պատրիարքին, ամէն պաշտօնական այցելութեանց ատեն. անոր մշտուկայ խորհրդականն է. Ազգ. Վարչութեան խորհրդակցութեանց կը մասնակցի եւ իր կարծիքները մեծ հեղինակութիւն ունին. բոլոր Նախարարաց ու Պետական մեծամեծ պաշտօնատարաց հետ ամէնօրեայ յարաբերութեան մէջ է. չկայ խնդիր մ'որու վրայ իր ազդեցութիւնը չը տարածուի. քաղաքական, քաղաքային, եկեղեցական, օրինական, դպրոցական, վանական, եւ այլ ինչ ինչի որ կ'զբաղենք զՊատրիարքարանը, Գործակատարին միջոցաւ կը ներկայանան Կայս. Կառավարութեան. նա է որ պիտի լուսարանէ, փաստաբանէ զանոնք. պիտի հերքէ ընդդիմաբանութիւնները, պիտի հաստատէ ազգին իրա-

ւունքները, Արգոսի աչքով պիտի հսկէ անհատներու իրաւանց վրայ՝ երբ անոնք ազգային կայսրութեան վերաբերմամբ վէճի կամ վտանգի ենթարկուած են:

Այսպիսի պաշտօնէի մը բարոյական հանգամանքը, մինչեւ իսկ առաքինի ողին, ամենուն ծանօթ եւ ամէն տարակոյտէ հեռի պիտի ըլլան անշուշտ: Այս Գործակատարը պէտք է քաջամուտ ըլլայ Ազգային ու Եկեղեցական Պատմութեան, Աշխարհագրութեան, Պետական ու Եւրոպական օրինաց, ազգերու զաշնադրութեանց, Թուրքիոյ ոչ-մահմետական ժողովուրդներու կրօնական ու ազգային առանձնաշնորհմանց, ազգին թէ՛ ի Պոլիս, թէ՛ ի դաւառս եւ թէ՛ արտասահմանի մէջ ունեցած անտեսական ու կրթական ճիշդ կայսրութեան. պէտք է ընդհանուր կերպիւ զարգացած միտք ու կենաց փորձառութիւն ունենայ. լուրջ, ճարտարախօս, համակրելի եւ քաղաքավարական տաղանդի տէր ըլլայ. քաջ գիտնայ Ազգային լեզուն, Պետական լեզուն եւ Զրաւնեւերէնը. ի մի բան, Գործակատարն ազգին աշխարհական ներկայացուցիչն է ամէն ատեն եւ ամէն տեղ:

Ահա այսպէս ու այսքան կարողութեանց տէր անձ մը գտնելու դժուարութիւնն է որ կ'զբաղենք մեր Վարչական Բարձրագոյն Ժողովը. Ազգին արդի եղիկի կայսրութեան մէջ այդ Ժողովոյն մեծագոյն բարեփոխէն մին պիտի ըլլայ լաւ Գործակատարով մը զՊատրիարքարանն օժտել: Բարեկամութեան, ինամութեան, խաթրի նկատողութիւնք չարագոյն հետեւանք կրնան ունենալ եւ անձ մը կանգնելու նպատակաւ հանրութեան տունը կործանելու տրամադրութիւնն երբեք չենք երազեր վերադրել ո՛չ Վարչութեան, ո՛չ ալ Ս. Պատրիարք Հօր: Սոքա անշուշտ ի հաշիւ պիտի առնուն ամէն նկատողութիւն. եւ որովհետեւ ազգին շահուց համապատասխան նկատողութիւնք միայն ոյժ եւ արժէք ունին իրենց առջեւ, ուստի եւ ընտրութիւնն ալ պիտի ըլլայ գիտակցութեամբ եւ համապատասխան ազգին շահուց:

Հիւանդանոցի Տնօրէնին եւ Կրթական Տեսչին ընտրութեան մասին ալ մեր կարծիքն յառաջիկայ թուով պիտի յայտնենք. ընթերցողաց միտքը չը ծանրաբեռնելու համար չուղեցինք ներկայ յօդուածն աւելի երկարել. արդէն գործակատարի մասին մեր այս աւուր զիտողութիւնները շատ ու շատ մտածումի նիւթ կը մատակարարեն ժողովրդեան. գիտնալու համար թէ ի՞նչ կը դառնայ իւր շուրջը եւ ի՞նչպէս կ'առաջնորդուին իր հանրային գործերը:

Ա. Ա. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

ԱԶԴ

Սամաթիոյ Հայ-Կաթողիկ հասարակութեան թաղականութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել թէ, Ապրիլ 10րդ Աւագ Հինգշաբթի գիշեր ըստ Թրքաց ժամը 6½ առջի իրիկունէ, Գերազատիւ Ներսէս փարգապետ Փափաղեան հրաւիրեալ է ի Քարոյ Զարչարանայ յեկեղեցոյ Անարատ Յղութեան Ս. Աստուածածնի Սամաթիա:

(Կնիք Թաղ. Խորհրդոյ)

Ապրիլ 1 Սամաթիա 97

Խ Ա Ռ Ն Ն Ի Ի Թ Ե Ր

1. Լաւագոյն գիրքն ու լաւ գրեցիք. — 2. Ապրիլ մէկ.

«Ո՞րն է ընթերցանութեան համար լաւագոյն գիրքը»։ «Ծաղիկ»ի այս մետասաներորդ հարցումը կը թելադրէ ինձ կարգ մը խորհրդածութիւններ, որք սակայն անմիջական վերաբերութիւն չունին հարցման հետ։ Նախ՝ ընականաբար կը խորհիմ «ո՞րն է լաւագոյնը»։ Դժգոյն է։ «Դարուց ականգութեան» հեղինակը կ'ըսէր թէ ամէն գրքէ գերազատ կը համարի Աստուածաշունչն ու մասնաւոր սէր ունի Յորայ գրքին համար։ Բայց այս նախապատուութեան պատճառը ներելի չէ՞ փնտռել ուրիշ տեղ մը. չէ՞ք տարակուսիր որ Իւկո իրեւ մարդ, իրեւ ունայն արարած, մեզ պէս, իրմէ ուրիշ մահկանացուներու արտադրութեանց վրայ չը հիմնադրու գիտութեամբ, իր սքանչացումը կը նուիրէր Աստուածային զօշմ կրող մասնաւորին։ Իսկ եթէ Իւկո այս մասին կեղծիք չունի, իր կարծիքէն չեն ուրիշ բանաստեղծներ կամ գրողներ, որք Շէյքսպիրը կամ տարբեր հանճար մը կը նախընտրեն։

Ամէն ոք ունի իր լաւագոյն գիրքը։ Պարոնեանին համար Արիստոփանէս էր այն, մինչդեռ Օտեանն է եղած ըսողը, կարծեմ, թէ էմէ Մարթէնի «Բնասանեաց մայրերու գաստիարակութիւնը» կարգալէ վերջ, մարդ պէտք չունի ուրիշ գիրք որոնելու։ Ուրիշի մը համար Իբսոյի թէնի «Իմացականութիւնն» է լաւագոյնը. ձեզ համար Մօլիէրն է, ինձ համար ժամանակէ մի վեր եւ առ այժմ Թօլսթոյի «Փրկութիւնը ձեր մէջն է» գործն է։ Ճաշակի, զատողութեան, բայց ամէն բանէ աւելի խառնածքի խնդիր։

Շատ դիւրին չէ բաղդատութեան եզր մը, դատանիչ մը (critérium) գտնել լաւագոյն գրքին համար։ «Մինչդեռ այս նուազ դժուար է՝ երբ լաւ գրքեր փնտռել ուզենք։ Եւ ի՞նչ հարկ կայ ետեւէ ըլլալու լաւագունին որ, ինչպէս գիտէք, լաւին թշնամին է։ Լաւը՝ բաւական է։

Լաւ գրքեր կան, ամէն ազգի մէջ, ամէն լեզուով. բայց դժբաղդաբար շատ քիչ կը կարգացունեն անոնք։ Nous avons plus de paresse dans l'esprit que dans le corps. այսինքն՝ «Մաքով աւելի ծոյլ ենք քան թէ մարմնով», կ'ըսէ լատոյսաբան մը։ Վայրկենական ձանձրոյթ մը, մտքի փոքր ճիգ մ'ընելու մտածումը կը խրտչեցնեն զմեզ, եւ ասոր համար է որ լաւ գրքեր չենք կարող կարգալ։ Վէպերն անորոշով կը կարգացունեն, որովհետեւ մեր միտքն զօսցնելով հանդերձ, մեր կրքերը չոյլու լնութիւնն ունին։ Բայց Զօլայի «Քայքայում» (La Débauche) ալ վէպ մ'է. կը փափաքէի գիտնալ թէ Զորաներէնի հմուտ քանի՞ հոգի կարգացած են ցարդ այդ հոյակապ գործը. եւ կամ եթէ հայերէնի թարգմանութեամբ ըլլար, հրատարակիչն արդեօք կարող պիտ'ըլլա՞ր գոցելու միայն թուղթի հաշիւը։

Հրահանդիչ գործեր կարգալու համբերութիւնը չունինք. եւ այս պատճառաւ թերեւս լաւ գրքերու թարգմանութիւնը այնչափ պակաս են առ մեզ։

Բայց, ամենուրեք կայ դասակարգ մը, որոյ համար ճշմարիտ բարեք մը պիտ'ըլլար օտար գրականութենէ լաւ գործոց ընտրանօք թարգմանութիւն մը։ Այս դասակարգն որ օտար լեզու չը հասկնար — եւ օտար լեզու չը հասկնալուն համար յանցապարտ ալ չէ — կարող է ճաշակելու իրեն մատուցուելիք քիչ մը լուրջ բայց հրահանգիչ երկերն եւ հասկնալու զանոնք, մեր Գաղղիերէն կարգացող դասակարգէն ու երիտասարդութենէն աւելի աղէկ։ Հրատարակագիրք կամ թերթերու վարիչներ թող փորձ մ'ընեն, առ այժմ գէթ պարբերաբար վէպէ զատ ուրիշ բան մը հրատարակելու ձեռնարկեն, իբր թերթին։ Հասարակութեան մեծ մասը, թերեւս Գաղղիերէն հասկըցող դասակարգն ալ, չնորհապարտ պիտի մնար իրենց։ Հին մասնագրութեանց մէջ գործեր կան որք իրենց նուրթիւնը կը պահեն միշտ, նման գոհարներու որոց փայլը նսեմացնելու չը յաջողիր ժամանակը։

Լաւ գրքերը միշտ անոնք եղած են որք միտքն ու հոգին միանգամայն կրթելու յատկութիւնն ունին։ Նոր գրքերէն մեծ մասը բառերու հաւաքածոյներ են միայն եւ արուեստագիտութեան զիմակին ներքեւ՝ կը խաբեն զմեզ։

* * *

Խաբելու գալով, վաղն ալ պիտի խաբեմք կամ պիտի խաբուիմք, ինչպէս որ չարաչար եւ անխնայ խաբուած ենք ցարդ։ Կը թուի որ մեր նախահարք շատ ճշմարտասէր մարդիկ եղած են, քանի որ սուս գրուցելու եւ լսելու համար մասնաւոր օր մը որոշած են։ Այդ օրն է վաղը, ապրիլ մէկ, սուտի պաշտօնական օրը։ Մարդիկ կան որք փառք կը համարին ապրիլ մէկին մարդ խաբելու գործը. բայց ապրիլ մէկին մարդ խաբելու յաջողածներէ քանի՞ներ իրենց ամբողջ կեանքին մէջ խաբեցալութեանց զոհ գացած են։ Սակայն ապրիլի առաջին օրուան խաբեցայներուն հետ կ'արժէ յարգանօք վարուիլ. անկեղծ ու միա՝ միա մարդիկ որք աւանդական սովորութեան մը կը հետեւին, իրք թէ ներելի չըլլար ուրիշ օրեր ստել ու խաբել։ Ապրիլ մէկն ալ նշանակութիւն չունի մեր ժամանակին համար. ամէն օր ապրիլ մէկ է այժմ, կեղծաւորութիւնն ու սաախօսութիւնը նուիրագործուած, պաշտօնական հանգամանք զգեցած են։ Մեր անձնական շահն է զօրաւորը. ան տուն կուտայ մեզ մեր որոշումներն որք պատշաճութեան ու քաղաքավարութեան պատրուակին ներքեւ զանգուած մ'են կեղծիքի, երկայնութեան ու թեթեւամտութեան։ Մեր շուրջն ամէն բան կը խաբէ զմեզ. բայց ամէն բանի մէջ սուսն այնքան վաճճած եւ կը ներկայանայ այսօր որ մենէ շատեր պիտի գովաճակէին զատուելու անկէ։

Ապրիլ մէկն ալ անանկացած կրնայ հռչակուիլ. տալուան բոլոր օրերն իւրացուցած են անոր դրամագլուխը։

Ս. Պոլիս
31/12 ապրիլ 1897

Մ. Յ. ՍԱՆՏԱԼՔԱՆ

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ

ԴԱՍԻ ՄԷՋ ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

Ահաւասիկ դասաւանդութեան վերաբերեալ ինչ ինչ պատուական կանոններ, զորս քաղեցինք Ֆրանսերէն մանկավարժական հանդէսէ մը։ Ասոնք յաճախ կրկնուած են ու հանրածանօթ դարձած։ Խորհելով սակայն թէ շատ ուսուցիչներ կրնան մոռցած ըլլալ եւ կամ չգործադրել, ինչ որ պատճառ կ'ըլլայ ուսանողաց՝ պէտք եղած չափով չյառաջադիմելուն, թերեւս անօգուտ չլինի անգամ մ'ալ յիշեցնել իրենց։

* * *

Չհարցաքննել աշակերտները յաջորդաբար՝ իրենց նստած կարգով, այլ՝ մէկէն միւսին անցնել անակնկալ կերպով մը։

Միշտ հարցումն ընել առանց կանխաւ նշանակելու թէ ո՛ր աշակերտը պիտի պատասխանէ։ այս է սմբողջ դասարանի աշակերտաց ուշադրութիւնը լարելու միջոցը։ Իւրաքանչիւր ոք յայնժամ մտովի կը հարցնէ թէ արդեօք ինքն հրաւէր պիտի ընդունի պատասխանելու եւ դաժ հարցումին, ուստի եւ ճիգ մը կը թափէ ու կը պատրաստուի։ Ապա թէ ոչ, եղած հարցումը շատ չի հետաքրքրեր զինքը, վասնզի գիտէ թէ ուրիշը պիտի պատասխանէ։

Չգուշանալ միայն մէկ աշակերտի հետ տրամախօսելէ, վասն զի միւսները չուտով կը մտաբերեն թէ դասն իրենց համար չէ որ կ'աւանդուի, ու անտարբեր կը լինին։

Չընել հարցումն ու միանգամայն պատասխանել։ հարցումն ընելէ յետոյ համբերութեամբ սպասել որ աշակերտը փարատէ իւր շուարումն ու պարզէ իւր միտքը, եւ առհասարակ յայնժամ միայն պատասխանել ինքնին։ Իւր ոչ մէկ աշակերտ կարենայ գտնել պահանջուած ուղիղ պատասխանը։

Չգուշանալ պատասխանելի բառերուն առաջին վանկըն ըսելէ՝ աշակերտին թողով որ լրացնէ։ զոր. կո . . . տորակ, մակ . . . բայ, միջ . . . օրէական, եւն։ Երբ ուղղուած հարցումը շահեկան է, կը դրդէ աշակերտին՝ իւր միտքն ամփոփելու, խորհրդածելու, տրամաբանելու. մինչդեռ պահանջել աշակերտէն որ լրացնէ սկսած բառ մը, կը նշանակէ բառ եղծուած մ'առաջարկել եւ ոչ թէ անոր վնասել ու գտնել տալ իրերուն տրամաբանական պատճառը։

Խօսելու թելադրել աշակերտները, յորդորել որ մատ վերցնեն եւ այս մասին չարդիւլ գիտենք, պահանջել որ պատասխան մը տան, բայց երբէք թոյլ չտալ որ հըծծելով յուշարարի դեր կատարեն իրարու մէջ, ոչ իսկ՝ որ շատերը միանգամայն պատասխանեն, ինչ որ կը նշանակէ անկարգութիւն եւ անկարգապահութիւն։

Միտ դնել աշակերտին ըսածին, ջանալ անոր մտքին

խորը թափանցելու եւ ըմբռնելու թէ ինչ ըսել ուզեց, մինչեւ անգամ եթէ տրուած պատասխանը գոհացուցիչ չէ։ Առ հասարակ բոլորովին սխալ չէ աշակերտին տուած պատասխանը, ուստի հարկ է ուղղել միայն այն կէտերը՝ որոց մէջ կը սխալի, եւ ուղիղ ճամբուն եւ ճշմարտին մէջ դնել զինքը։ Այս է զայն քաջալերելու ու իրմէ լաւագոյն արդիւնք սպասելու միջոցը։

Որ եւ է դասի մէջ, կարեւորն այն չէ միայն թէ ուսուցիչն ինչ կ'աւանդէ աշակերտաց, այլ մանաւանդ այն՝ թէ այս վերջիններն ինչ կը հասկնան ու ինչ կը իւրացնեն։ Արդ, զանոնք հարցաքննելով միայն՝ ուսուցիչը կրնայ գիտնալ եւ ստուգել թէ ինչ հասկցան ու ինչ իւրացուցին աւանդուած դասէն։ Եւ յայնժամ միայն կրնայ որոշում տալ թէ պէտք է յառաջ երթալ կամ ետ դառնալ, կարճատեւ կրկնութիւն մ'ընել, այս կամ այն կէտին վրայ ծանրանալ։ Այս կերպով կրնայ գիտնալ թէ ո՛րպիսի ճիշդ կէտի հասած են իւր աշակերտները, եւ առիթ չի տար անոնց ուսուցանելէ այն պարզ բաները՝ զորս գիտէին բազէն, կամ զանց տանել այնպիսի էական բաներ՝ զորս չեն գիտեր կամ որոց վրայ հարեւանցի ծանօթութիւններ միայն կրցած են ունենալ։ Այս պայմանով եւեթ կարելի է հաստատուն հիման վրայ չէնք չլինել։ Ստոյգ է թէ կրնայ համեստ ըլլալ այս շէնքը, բայց առանց մոյթ ունենալու։

Ի. ՔԱՌԷ

Թարգմ.

Ա. Ն. Թ.

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԵԾ ԳԻՒՏԸ

Գերմանական թերթերու մէջ մեծ հռչակ հանեց եւրեւելի բժիշկ Տօքթ. Քօխի մէկ յայտարարութիւնն յորում կը ծանուցուի թէ՛ յիշեալ մեծ գիտունն այս անգամ ստուգել յաջողած է հիւծախտի դէմ ազդուազոյն պատուաստի չիճուկ մընարել։ Ծանօթ է արդէն Տօքթ. Քօխի նախորդ գիւտը հիւծախտի դէմ, որու մասին այնքան իրարանցում եղաւ աշխարհի տմէն կողմն եւ որ սակայն ի վերջոյ Խոսուր յուսախաբութեան մը վիճակեցաւ։ Այս անգամի գիւտին վրայօք Գերմանացիք անգամ մեծ զգուշութեամբ կը խօսին։ Ֆրանսացի բժշկական մարմինն աւելի վերապահութեամբ կ'ընդունի վերջին գիւտին յայտարարութիւնն եւ, առանց ուրանալու Տօքթ. Քօխի հղօր տաղանդն ու հանճարը, կ'սպասէ որ փորձերու արդիւնքը բացայայտ իրաւունք տայ իրեն։

Տօքթ. Քօխ աշխարհի այժմու նշանաւոր գիտնականաց մէջ Պ. Բասթէօռի անմիջական եւ արժանաւոր յաջորդը նկատուած է. իւր նախորդ գիւտն ալ ունեցած է իր անփոփոխ օգուտն անմէն անգամ երբ ուղղուած է գիտնալ թէ ներարկեալ հիւսնոյն արդարեւ հիւծախտաւոր է. գիտութեան համար յառաջդիմութեան քայլ մը չէ՞ այս ալ։

ԱՂԶԿԱՆ ՄԸ ՕՐԱԳԻՐԸ

20 Փետրուար, 1897

Բարեկենդանի օրեր են. զուարճութիւններ, պարահանդէս ամէն կողմ. հարուստն ու աղքատն հաւասարապէս կը զբօսնուն. հարուստին համար զբօսանքը սովորական գոյն մ'առած է. բարեկենդանի խրախճութիւնք աղքատին համար են կարծես. անիկա՝ դիմակին ու զանազան հագուստներու ներքեւ՝ այս օրերուն մէջ հարուստի հովեր կ'աճնէ, ազատ համարձակ փողոցներու մէջ հրամաններ կուտայ կամ ուղած կերպարանքը կ'ստանայ. հարուստին հաւասար է այս օրերուն մէջ. «Դուք ո՞վ էք», կը պոռայ Տիրան փողոցէն անցնող երեք սատանաներու. «Մենք ձեր հոգին առնել եկանք», կը պատասխանեն դիմակաւորները. ուրիշներ սպայի հագուստներ կը կրեն. այլք կնոջ հագուստ. երջանիկ ու անհոգ կը շրջին փողոցէ փողոց, լանդեյնայի մը առաջնորդութեամբ, եւ բոլոր կեանքին մէջ անասուն ծնելու փափաքողներ՝ արջի հագուստ հագած՝ չորս ոտքի վրայ կը քայլեն. գինեւան ծառայ մը որ սափրիչ ըլլալ կը բաղձար, այսօր այդ արուեստը կը փորձէ փողոցին մէջ. տղաք մանաւանդ, ո՞հ, այդ անուշիկ պզտիկ արարածները՝ ամէն ատենունէ աւելի երջանիկ՝ մեծ իրարանցումի մէջ են. Բայց քանի մը օրէն մեծ պահքը կը մօտենայ, եւ այն օրերուն է որ բարոյական, հոգեկան մարդը, աշխատասէր գործունեայ մարդը կ'արթնայ մեր մէջ. քանի մը օրուան խրախճութիւնք թմրութիւն զրած են մեր գործելու եւ գուցէ կրօնական կեանքին վրայ իսկ. յետոյ բանավարական կեանք ու խոկմունք վերստին կեանք կ'առնուն մեր հոգւոյն մէջ. Եկեղեցիի օրեր, աղօթելու օրեր կը մօտենան. զղայուն մարդը աղօթքի մէջ կը գտնէ միտքարթութիւն. այնպէս կ'ենթադրեմ թէ յուսահատ մարդուն աչքին մէջ երբ հաւատքի չող արցունք մը կը փայլի, քիչ մը միտքարուած է հոգին:

ԶԱՐՈՒՅԻ

Ա Ղ Օ Թ Ք

Աղօթքն ստուգիւ առաքինութիւնն չէ. բայց ամէն առաքինութեանց սկիզբն է. Աղօթել եւ բարեք աղօթելն է՝ պատրաստ լինիլ աղէկ ապրելու. ՏԱՄԻՐՈՆ

Աղօթքը պայծառ արշալոյսի պէս է՝ որ մեր ցաւերուն վրայ կը ծագի՝ խաւարը անկէց փարատելու եւ հոն ցուցնելու համար երկինքը՝ մեր արտասուածքի արքայութեան. ՈՒՈՒՇ

Աղօթքը հայելի մ'է, ուր հոգին կը տեսնէ իր բոլոր բիծերը. Ս. ՎԵՆՍԱՆ ՏԸ ԲՈՒ

Երբ կ'աղօթես, չե՞ս զգար սիրտդ թիթեւագոյն, հոգիդ ալ աւելի հաճ. Աղօթքը տառապանքը նուազ ցաւազին եւ ուրախութիւնն աւելի անրիժ կ'ընէ. մէկուն մէջ

չի գիտեմ ի՞նչ զօրաւոր եւ անուշ բան մը կը խառնէ, եւ միւսին հետ երկնային բուրում մը. ԼԱՄԸՆԵ

Ինչպէս խուսկը կրակը կ'արծարծէ, այսպէս աղօթքը վառ կը պահէ յոյսը մարդու սրտին մէջ. ԿԵՕԹԵ

Այն միակ աղօթքը որ կրնայ Աստուծոյ հաճելի ըլլալ՝ ինչքերն է Աստուծոյ ոչ թէ մերը, այլ իր կամքը, որ կատարուի. ՊՂԱՏՈՆ

Աղօթքը առաքինութեանց հիմն՝ երկնքի եւ երկրի բարութիւնն է, գործողութիւնն այն կամքին որ Աստուծոյ կը դաժնայ. Սրտի տրոփման պէս է՝ որ կեանքի յայտարարն ու կապն է. Ով որ չաղօթեր, մեռած է բոլորովին. ԼԱՄԸՆԵ

Աղօթքը կը բարձրացնէ զմեզ, նիւթականէն վեր, մեր ոին ու քէնը կը հանդարտեցնէ, մեր վշտերը կ'սփռփէ, եւ աւելի կ'ամրացնէ զմեզ փորձանքներու դէմ. ՏԸՆԻ

Վա՛յ մեզ եթէ մեր աղօթքները չընեն զմեզ աւելի խոնարհ, եւ աւելի արթուն մեր թերութեանց մասին. ՅԵՆԸԼՈՆ

Նա որ կ'ուզէ աղօթել, պէտք է վտարէ մաքին չար խորհուրդները. ամէն երկնաւոր ցանկութիւն պէտք է սիրտը երկինք բարձրացունէ, մոռնայ նախատինք եւ ներքէ թշնամիներուն. ՈՐՈԳԻՆԵՍ

Հաւաքեց

ՅՈՎԷ. Մ. ԾԱԼԵԱՆ

Թ Ղ Թ Ա Կ Յ Ո Ւ Թ Ի Ն Բ

ԱԳ-ՇԵՂԻՔԻՆ մարտ 20 ամսաթուով Յ. Փիլալճեան էֆ. կը ղրէ մեզ. «Տեղւոյս Ազգ. Ստեփանոսեան վարժարանին բարեկարգութեանը համար՝ Թաղ. Խորհուրդն եւ իրաւասարդ ուսումնասէր անձերէ բաղկացեալ Հոգաբարձութիւն մը կազմեց, որուն առաջին գործն եղաւ Տեսուչ կարգել Էքիզեան Կարապետ էֆէնտին. Յոյս ունինք որ այսուհետեւ վարժարանը կանոնաւոր եւ ժամանակին համապատասխան ուղղութիւն մը կ'ստանայ, եւ 6—700 երկսեռ ուսանողը կ'սկսին այլ եւս բարեք կերպով կրթութիւն ու դաստիարակութիւն Նորընտիր Հոգաբարձութեան Ատենապետն է Պետրոս էֆ. Թիւֆէնքճեան. Ատենադպիր ու Գանձապետն է Մանուկ էֆ. Գալուստեան. միւս անդամներն են Տեարք Կ. Ագաէրեան, Յ. Մագթէնեան, Ս. Պիլլորեան, Խչ. Սինանեան, Ստ. Մաղնիսացի, Ահ. Ա. հարոնեան եւ Ս. Կէտիկեան. Յաջողութիւն կը մաղթենք. »

ԵՕԶՂԱՏԷՆ մարտ 17 ամսաթուով. — Վերջերս լրագրաց մէջ կարդացինք թէ Առաջնորդ չունեցող գաւառաց համար Առաջնորդներ որոշուած են եւ ի մօտոյ իրենց պաշտօնատեղիները պիտի զրկուին. Եօզղատի համար որոշուած եկեղեցականին փութով զրկուին անհրաժեշտ է. Հինգ տարիէ ի վեր մեր եկեղեցին յանձնուած է երեք անձարակ քահանայներու որոնք կը ծառայեցնեն զայն իրենց քահանայութիւն. Ինչպէս այլուր, նոյնպէս այստեղ ժողովուրդը խուռն բազմութեամբ կը դիմէ Բողոքականաց ժողովարանը՝ քարոզ լսելու. — Տեղւոյս համար

ցանկալի բան մ'ալ՝ դպրոցներու համար Կեդր. Ուսումն. Խորհրդոյ պատրաստելիք կամ հրատարակելիք Մրազերն է. տայր երկինք որ այս գործն ալ փութով կատարուէր եւ մեր տեղւոյս ուսուցիչք ազատէին ամէն օր նոր Մրազեր պատրաստելէ :

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ ԻՐ ՎԵՐՋԻՆ ՆՍՈՒՆ ԻՄԵՋ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով. — 1. Նախորդ նստի որոշման համաձայն, Քիւրքճիխանեան Կարապետ էֆ. անձամբ Թօփ-Գափու գացած եւ քննած լինելով տեղւոյն զբոսարանի շէնքը, Խորհուրդը լսեց յիշեալ էֆ. ի տեղեկութիւններն եւ գոհ եղաւ : Որոշեց արտօնել անոր չիտութիւնն, յանձնարարելով Թաղ. Խորհրդոյ, որ նկատուութեան առնելով նոյն զբոսարանի տեղւոյն անյարմարութիւնը, կարելին ի գործ դնէ կամ զեղարանի եւ կամ երկու կրպտիներու վերածելու զայն, աւելի հասութեալեր լինելու համար : — 2. Գում-Գաբուի Դրսի Թաղ. Խորհուրդն եկեղեցւոյ տեղան կալուածոց յետեւեալ վարձուց գանձման դատական գործն երկու փաստաբաններու յանձնած եւ փոխանորդապետ յղած էր Տնտես. Խորհրդոյ ի վաւերացումն : Խորհուրդը նկատելով որ Թաղ. Խորհրդոյ տեղեկապետն իմէ չափազանց չէ թէ ինչ պայմաններով նոյն դատն յանձնած է փաստաբանաց, որոշեց առ այս մանրամասն տեղեկութիւն պահանջել Թաղ. Խորհուրդէն եւ ըստ այնմ տնօրինել կարեւորն : — 3. Գանտիլի առժամեայ Թաղ. Խորհուրդն հրաւիրուած, սակայն միայն Բարսեղ էֆ. Ղազարոսեան ներկայացած լինելով, Խորհուրդն ինչ ինչ տեղեկութիւններ առաւ եկեղեցւոյ մատակարարութեան անկերպարան վիճակին վրայ եւ որոշեց հարկ եղածն ի գործ դնել, դարմանելու համար եկեղեցւոյ այդ վիճակն : — 4. Բիւզանդ Շէնիրեան եւ Սեպուհ Ֆինճանճեան էֆ. ք խնդրադրով մը Խորհրդոյն դիմելով, խնդրեցին ի նպաստ Ազգ. Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի փես ծախելու մասնաւոր արտօնութիւն՝ եւ զո՞ր չափն բաժին մը յատկացնելով նոյն բարեգործական հաստատութեան : Խորհուրդն ուշադրութեան առնելով սոյն առաջարկն, օգտակար գտաւ զայն Ազգ. Հիւանդանոցին համար, եւ որոշեց այս մասին Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան կարծիքն ստանալ եւ ապա տնօրինել հարկ եղածն : — 5. Վանայ Երեւին գիւղի Ազգ. վարժարանի սեպակաւ Օրթադիւղ գտնուած սրճարանի վարձուց մասին գիւղին Ժողովրդեան կողմէ հասած հանրագիրն նկատողութեան առնելով, որոշեց այս մասին տեղեկութիւն ուղղել Օրթադիւղի Թաղ. Խորհուրդէն եւ միանգամայն յառաջիկայ նստին կոչելով վարձակալն, պահանջել հաշիւներն : — 6. Գում-Գաբուի Դրսի Թ. Խորհուրդը խնդրադրով մը յայտնելով թէ Մայր-Եկեղեցւոյ

Թաղ. Խորհուրդն 14 ամիսներէ ի վեր անվճար թողած է բարեյշատակ Պէղճեան Ամիրայի կտակաւ թողին երկսեռ վարժարաններուն սահմանուած ամսական հազար զրչ. ի կտակարարմանը, խնդրած էր կարգադրութիւն մը : Խորհուրդն որոշեց դրել Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդին վճարել ընդհուպ նոյն յետեւեալ կտակարարութիւններն : — 7. Նկատողութեան առաւ Բերայի Թաղային մատակարարութեան հաշուոց մասին Կեդր. Համարակալութեան քննութեան տեղեկապետն, ու տեղեկանալով որ Խորեան Դրսի գոր էֆ. Վարչական որոշմամբ քննած է յիշեալ հաշիւներն եւ իր տեսութիւնները տեղեկագրած առ Քաղաք. Ժողովը, որոշեց սպասել տեղեկագրին : — 8. Գաւառ-Փաշայի եկեղեցւոյ մատուկին անձուկ եւ պարտական վիճակն նկատողութեան առնելով, առժամեայ կարգադրութիւն մը բռաւ այդ մասին : — 9. Խաղաղի եկեղեցւոյ 1895-6 տարւոյ հաշուեցոյցը մատուցուած լինելով, որոշեց թաղեցւոյ զիտողութեան ենթարկել 21 օրեայ պայմանաժամով :

— Քալիֆօրնիոյ Ֆրէզնո քաղաքին Հայ գաղթականութիւնն իր մէջ 76 1/2 Օսմ. ոսկի հանգանակելով ի նպաստ կարօտեցող, զրկած է Ս. Պատրիարք Հօր, ի ձեռն Պրն. Գ. Մ. Միքայէլեանի, Ժամագործ եւ ոսկերիչ նոյն քաղաքին մէջ Ն. Սրբազնութիւն շնորհակալութիւն յայտնելով, ծանուցած է թէ այս գումար, նուիրատուաց բաղձանքին համեմատ, ամենէն կարօտ թեմերուն մէջ բաժնուած է անխափր Հայ եւ Հայ-Բողոքական կարօտեցող :

— Ս. Պատրիարք Հայրը շաբթուս գրեւ ստացաւ Սըվազի Առաջնորդ Տ. Պետրոս Եպիսկոպոսէ եւ Թոքատի Կրօն. եւ Քաղաք. Ժողովներէն, որք Թոքատի աղքատաց անձուկ վիճակը կր նկարագրեն :

— Պատրիարքարանէն Շրջաբերական զրկուեցաւ մայրաքաղաքի Թաղ. Խորհրդոյ, որպէս զի Ս. Յարութեան տօնին առթիւ փութան վճարել Պատրիարքարանի՝ Քանչէլէր ըսուած թաղային սուրճը, զոր կարգ մը թաղեր չեն վճարած անցեալ մայիսէն ի վեր :

— Վիեննայէն Բիւզանդիոնին գրուած է հետեւեալը. « Տարօրինակ ատեն մ'է ընտրած արդարեւ Լէմպէրկի Հայ-Կաթողիկոս արքեպիսկոպոսը, Չերնովիցի եւ չորջակայից 600 չափ Հայերն հրաւիրելու՝ վերադառնալ Լատին Եկեղեցւոյ գիրկը : Ն. Սրբազնութիւն կ'երեւի թէ Հայ Եկեղեցւոյ գոյութիւնն ու պատմութիւնն իր մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ չէ ըրած երբեք » :

— Վառնայի գաղթականք սկսած են շնորհակալութեան ուղերձ մը ստորագրել՝ ուղղեալ առ Օր. Քաթէրին Ֆրայդըր : Պուլկար թերթերը խափա պախտակած ըլլալով Վարչութիւնը՝ բռնի երկրին ներսերը զրկելուն համար գաղթականները, խստութիւնը մեղմացաւ, եւ հիմա ո՞վ որ կը փափագի երկրին միւս կողմերը երթալ գործ գտնելու համար, պարտի քաղաքապետութեան դիմել եւ տոմսակ մ'ալ ստանալ, չօգեկառնով ձրի փոխադրուելու համար ուղած տեղը : — Վաղը պիտի կատարուի Վառնայի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը :

— Թերթիս աշխատակիցներէն Արաբհամ էֆ. Այվաղեան չորեքշաբթի օր մեկնեցաւ յերեսողէմ :

— Իզմիրի մէջ ընկերութիւն մը կազմուեալ է՝ Ման-
ջերու Որբանոց մը հաստատուելու նպատակաւ։ Ընդհ. Ժո-
ղովոյ Աստեղագետ ընտրուելի է Հայրապետ էֆ. Շահում,
Աստեղագիր՝ Յովհ. էֆ. Տէրպետեան։ Վարչային Խոր-
հրդոյ անդամ ընտրուելու են Տեաքք Տիրան Գասպար-
եան, Աւետիս Տիւրիկեան, Ռուբէն Որբերեան, Ստեփան
Սիմոնաքեան, Յովհ. Աւագեան, Արմենակ Մինասեան եւ
Պետրոս Եաղըճեան։ Այս Ժողով իր գիւտն կազմուի է
այսպէս։ Աստեղագետ՝ Տիրան էֆ. Գասպարեան, Աստե-
ղագիր՝ Ռուբէն էֆ. Որբերեան, Գանձագետ՝ Յովհ. էֆ.
Աւագեան։

— Պատրիարքարանի Դիւանատունը այս օր կը փո-
խադրուի քովի տունը, որ Պատրիարքարանի մասը պի-
տի կազմէ այսուհետեւ եւ անոր հետ պիտի հաղորդակ-
ցի Պատրիարքական սենեակին քովէն եւ փոխանորդա-
րանէն բացուած երկու դռներուն միջոցաւ։

— Շարժում մէջ եւս գաւառներէն շատ մը գործեր
յանձնարարուած ըլլալով Տարազիւոյ Յանձնաժողովոյն,
գործերուն համադումարը 600ը կ'անցնի արդէն։

— Արմաշու նորընծայներէն Տ. Մաշտոց վարդապետ,
որ Ռուստուք կը գտնուի, ի մօտոյ Միացեալ Նահանգնե-
րը պիտի երթայ, իրեւ Հոգեւոր Հովիւ Հայ գաղթա-
կանութեան, ըստ հրամանի Ն. Ս. Օժովեան Հայոց Հայ-
րապետին։

— Ուսումն. Խորհուրդը, ըստ յանձնարարութեան
Քաղ. Ժողովոյ, որոշեց՝ գաւառական աղքատիկ վարժա-
րանաց դասաղբեր հայթայթելու համար նախապէս
կազմեալ մասնախումբը վերահաստատել ի պաշտօն։ Նոյն
մասնախումբին անդամք հրաւիրուած էին ներկայ գտնուիլ
Խորհրդոյն երէկի նստին, դասաղբեր հայթայթելու մի-
ջոցներուն վրայ խորհրդակցելու համար։

— Ուսումն. Խորհրդոյ երէկի նստին մէջ, որուն հը-
րաւիրուած էին ի խորհրդակցութիւն՝ Գրեհական Մասնա-
խումբին անդամք, Մասնախումբին պակասած անդամոց
տեղ ընտրուեցան Արզըհան Մանուկ եւ Արիկեան Միհ-
րան էֆէնտիք։ Վերակազմուած եւ այս նոր տարերքով
զօրացած Մասնախումբը ի նիստ պիտի հրաւիրուի Զատ-
կէն անմիջապէս յետոյ։

— Երուսաղեմի Ս. Պատրիարք Հայրը պատասխանե-
լով Ազգ. Վարչութեան այն գրութեան որով իր նկատու-
ղութեան ներկայացուած էր Կիպրոսի Ս. Մակարայ Վան-
քին մէջ Որբանոցի մը հաստատութեան խնդիրը, յիշե-
ցուցեր է թէ, այս Վանք թէեւ երբեմն Ս. Յակովբեանց
Միաբանութեան կողմէ կը մատակարարուէր, բայց յետոյ՝
տեղացեայ խնդրանքով Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնն ինքն
ստանձնած է անոր խնամակալութիւնն, իր կողմէ պա-
տուիրակ զրկելով հանդուցեալ Տ. Հիւնքեարպէյէտեան
Աւագ Քահանան։ Թէեւ յետոյ դարձեալ Երուսաղեմէն
Վանահայր զրկուել էր, բայց առանց Երուսաղեմի Պա-
տրիարքութեան իրաւասութեան էնթարկելու նոյն Վանքն,
որ տեղացեայ սեպակահանութիւնն է՝ կտակներու տրա-
մադրութեանց համաձայն։ Վանքին այժմու Վանահայրն
է Երուսաղեմի միաբաններէն Տ. Խորէն Վարդապետ, որ
սակայն իր այս պաշտօնին մէջ կախումն չունի իր պատ-
կանած Միաբանութիւնէն։ Հետեւաբար, Երուսաղեմի

Պատրիարքը չը կրնար միջամտել խնդրոյն, որ կրնայ լու-
ծուիլ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքարանին եւ Կիպրոսի Հայոց
միջեւ ուղղակի համաձայնութեամբ մը։ Կ'ըսուի թէ Ս.
Մակարայ Վանքը պարտքի տակ է, եւ տեղացիք կ'ու-
զեն Վանքին հասոյթները նախ եւ առաջ պարտքին վճար-
ման յատկացնել։ Որբանոցին՝ վանքին մէջ հաստատու-
թեանը մասին ալ երկուքի բաժնուած են։ ոմանք կ'ու-
զեն, իսկ այլք՝ ոչ։

— Ուսումն. Խորհուրդը գտնութեամբ լսելով 15 ոս-
կի տարեթիւակաւ որբեր ընդունելու համար Պէրպէրեան
վարժարանի Տեսչութեան կողմանէ եղած առաջարկու-
թիւնն, որոշեց լարեկեցիկ ազգայնոց ուշադրութեան
ներկայացնել թէ կարելի է իրենց՝ անհատապէս կամ ըն-
կերովի որբեր որդեգրել եւ յանձնել նոյն վարժարանին
խնամ զինքնօթիկ։

— Ուսուցչութեան ընտրելեաց քննութեան համար
պայմանեալ ժամանակն լրացած լինելով, նոր ընտրելիք
պիտի կրնան ներկայանալ այսուհետեւ՝ յուլիս 1 էն ըս-
կեսալ։

— Կեդրոնական վարժարանը պիտի բացուի յառաջի-
կայ սեպտեմբերին։ Առ այժմ Ղալաթիոյ Նախարարա-
նին մէջ նախապարաստական դասարան մը միայն պիտի
բացուի, որ պիտի համապատասխանէ Կեդրոնականի Ա.
Դասարանին։

— Պատրաստութիւնք կը տեսնուին Հիւանդանոցի
Արհեստարան-Որբանոցի չէնքն ըստ կարի ընդարձակելու,
որպէս զի գաւառներէն բերուելիք 100 որբերը կարենան
գետնգուլի հոն։

— Երզնկայի Հայոց եկեղեցւոյ մէջ բողոքական պատ-
ուելիներու կողմանէ քարոզ խօսուած ըլլալու լուրը կը
հերքուի։

— Պատրիարքարանի կողմանէ՝ չարթուս եկեղեցա-
կան զգեստ եւ մատեան զրկուեցան Տիարպէքի, Ֆըր-
նուզ, եւայլն։

— Էրզրումի Առաջ. Տեղապահ նշանակուած Տ. Յով-
սէփ Ծ. Վ. Այվազեան իր պաշտօնատեղին երթալու հա-
մար պայման կ'առաջարկէ եղեր նախ էջմիածին երթալ,
եպիսկոպոսանալ եւ ապա ուղեւորիլ յէրզրում։

— Ուսումն. Խորհուրդը Հայ. Դպրութեան Օգնա-
կան-Մասնագէտ ուսուցչի վկայական տուած է Պարտի-
զակցի Յովհաննէս էֆ. Մ. Ծալեանի։

— Ս. Պատրիարք Հայրը չորեքշաբթի օր Կայս. Պա-
լատ երթալով, այցելեց Ա. քարտուղար Թահսին պէյի։

— Բերրիէ Պատրիարքարան եկած հետապիր մը կը
ծանուցանէ Զարսանձագի Առաջնորդ. Տեղապահ Տ. Խո-
րէն Վ. Շահնաղարի մահը։

— Ուսումն. Խորհրդոյ երէկի նստին ներկայացուած
ըլլալով Տ. Յուսիկ Վարդ. Էսմէրեանի աշխատասիրած
«Առանին Տնտեսագիտութիւնը» վաւերացուելու հա-
մար, Խորհուրդը որոշեց անոր քննութիւնն յանձնել Տի-
կին Զապէլ Տօնիկեանի։ — Այս առթիւ որոշուեցաւ յայ-
տարարել թէ վաւերացման համար Խորհրդոյն ներկայա-
ցուելիք աշխատասիրութիւնք պէտք է ձեռագիր ներկա-
յացուին եւ ոչ թէ տպագրուելէ յետոյ։

— Տ. Տիմոթիոս եպիս. Սափրիչեան Զատակական տօ-
ններուն առթիւ պիտի պաշտօնավարէ ի Սասլիւզ։

— Վերջերս Ամերիկացի միսիոնարաց ձեռամբ Փոքր Ասիոյ մէջ բացուած Որբանոցներուն թիւն հասեր է 11իւսի մը։

— Տրապիզոնի նախորդ Առաջին Տեղապահ Տ. Վահան Քհ. Խոյեան, որ տեղւոյն բանտը բանտարկուած էր, Կայս. ներման շնորհիւ արձակուելով, չորեքշաբթի օր մայրաքաղաքս ժամանեց։

— Պաղատաւի ազգայինք, որք հազիւ 120 տունէ կը բաղկանան, իրենց մէջ 300 ոսկի հանգանակելով, քաղաքէն դուրս գերեզմանատան վայելուչ գետին մը գնելու են։ Տեղւոյն պատուաւոր վաճառականներէն Յովհ. էֆ. Աղեքսանդրեան իբր 1000 ոսկի արժէքով տուններ եւ խանութներ թողել է՝ աղջկանց յատուկ վարժարանի շէնք մը կառուցանելու եւ նոյն հաստատութեան եկամուտը ապահովելու համար։

— Էրզրումի Կարմիր Վանքին վանայր Տ. Կորիւն վարդ. Էլլիտիրէմեան Որբանոց մը բացել է նոյն վանքին մէջ։

— Ըստ սովորութեան, այս տարի ալ մայրաքաղաքիս եւ չրջակայից եկեղեցիները չրջաբերական զրկուեցաւ, յանձնարարելով որ յատուկ պնակ չրջագայի ի նըպաստ բանտարկելոց եւ Ազգ. Հիւանդանոցի։

— Կարապետ էֆ. Բուլճեան 10 օսմ. ոսկի նուիրել է Ազգ. Հիւանդանոցին, իր վաղամեռիկ կնոջ՝ Տիկին Նայեմի Բուլճեանի մահուան տարեդարձին առթիւ։

— Պատր. Փոխնախորդ Տ. Գաբրիէլ Ծ. Վ. Ճէվահիրեան հինգշաբթի օր Ֆէնէլի Պատրիարքարանն երթալով, ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Յունաց նորընտիր Պատրիարք Տ. Կոստանդինոս Սրբազանի։

— Քերովքէ էֆ. Զիլճեան երկու զոյգ ծնողայ նուիրել է իւսագիւղի Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն։

— Հայրապօլուէն քահանայացու մը զրկուած էր Պոլիս՝ ի ձեռնադրութիւն։ Կրօն. Ժողովը որոշեց զրել թէքիրատաղի Առաջնորդին, տեղեկութիւն ուղղելով թէ ստուգիւ Հայրապօլուի եկեղեցին պէտք ունի՝ քահանայի, եւ թէ ընծայացուին վարքն ու բարքն եւ իր ուսումնական վիճակը քննած է թէ ո՛չ։

— Ս. Պատրիարք Հայրը հինգշաբթի օր Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյն մէջ քարոզեց, ի ներկայութեան խումն բազմութեան։ Քարոզին բնարանն էր Քրիստոսի պատասխանն այն Հրէից որ կը հարցունէր թէ ո՛ր պատուիրանը մեծ է, եւ որուն Տէրն մեր ըսած էր թէ պէտք է սիրել զԱստուած եւ իր Ընկերն իր անձին պէս։ Սէրը բացատրեց իբրեւ մեծ պայմանն եւ հիմնական կապն մարդկային ընկերութեան, եւ երկարօրէն խօսեցաւ մանաւանդ ընտանեկան սիրոյ վրայ։ Սիրոյ սկզբնական եւ ամենէն բեղմնաւոր ձեւն է ընտանեկան սէրն, յորմէ զուրկ եղող մը զգացումներու ազնուագոյնէն զուրկ պէտք է սեպուի։ Իր ընտանիքը չը սիրող մը սէր չը տա՝ ծեր աւելի ընդարձակ չը ջանակի մէջ ալ, զԱստուած ալ չը սիրել, եւայլն։ Ս. Պատրիարք Հօր խօսքերը խոր ազդեցութիւն թողուցին ունկնդիր ժողովրդեան վրայ։

Մերաքեան Սարգիս Էֆէնտի, հանրածանօթ դեղագործ ի Գում-Գարու, անցեալ կիրակէ գիշեր յանկարծական մահուամբ վախճանեցաւ 37 տարեկան։ Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երեքշաբթի, ի ներկայութեան խումն բազմութեան որոց սէրն ու յարգանքը վայելած էր տարաբաղդ երիտասարդն, իր ուղղամտութեամբ եւ արհեստին մէջ ցոյց տուած աղքատասէր ոգւով։

Քում-Գարուի թաղեցիք առ հասարակ ցաւ կ'զգան իր կորստեան վրայ, վասն զի յաւագոյն դեղագործն էր թաղին մէջ եւ բժշկաց հետ իրենք ալ վաստակութիւն ունէին վրան։

Մերաքեան էֆ. կը թողու այրի կին մը, Տիկին Աննի, Անդուհի, եւ վեցամեայ որր աղջիկ մը։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐԻ ԵՒ ՀԵԼԼԵՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼՈՒԽ

ԵՒ

ԿՐԵՏԷ

Թուրքօ-Հելլենական խնդիրն անցեալ ուրբաթէն սկսեալ ծանր երեւոյթ մ'առաւ եւ սախոյց մեծ տէրութիւններն Հելլեն կառավարութեան դէմ աւելի կտրուկ եւ ազդու ընթացքի մը հետեւելու։ Նոյն ուրբաթ օրն առաւօտէն սկսեալ Հելլեն հրոսախումբեր յանկարծ յարձակում ըրին սահմանազիւղոյն վրայ գտնուող Օսմ. զօրաց դէմ։ Երբ յարձակումը շատ մը կէտերու վրայ միանգամայն տեղի ունեցաւ։ մայրաքաղաքիս Թուրք թերթերը բաւական մանրամասնութիւններ հրատարակեցին եղած ընդհարմանց վրայ։ Ղիտուած է որ այս հրոսախումբերուն մէջ Հելլեն գործօն բանակէն զինուորներ եւ սպաներ կը գտնուին եւ իրենց շարժումները կանոնաւոր զօրաց շարժումներուն շատ նմանութիւն ունին, բայց այս կէտին վրայ ամէն տարակոյս վարատելու համար Օսմ. զօրաց հրամանատար Էտհէմ վաչա մանրակրկիտ քննութիւն մը բացած է։ Աթէնքի կառավարութիւնն յայտարարեց թէ անկանոն հրոսակներ են եւ արշաւողներն Հելլեն կանոնաւոր բանակին մասը չեն կազմեր, ուստի եւ անոնց համար պատասխանատուութիւն չառնել վրան։

Այս հրոսակաց թիւը 10-15,000ի կը հասնի։ Օսմ. զինուորը կռուեցան անոնց դէմ եւ ամէն կէտերէ վանեցին զիրենք։ Կռիւը շարունակուել է ուրբաթէն սկսեալ մինչեւ բշ. յորմէ հետէ դադրած են ընդհարման լուրերը։ սահմանազիւղոյն վրայ խառնակութիւն մը յառաջ բերելու նպատակաւ կատարուած այս իրողութիւնք խոր ազդեցութիւն յառաջ բերին ամէն տեղ։ Բ. Դուռն այս մասին իր տեսութիւններն հաղորդեց օտար տէրութեանց, հրաման տալով միանգամայն Էտհէմ վաչայի որ զգուշանայ նախապարձակ ըլլալէ, բայց նաեւ ամէն միջոց ձեռք առնու պատրաստ գտնուելու համար ու եւ է պատահականութեան դէմ։ Կ'ըսուի թէ արշաւող թշնամի խումբերը շատ կորուստ կրած են, նախապէս հրատարակեալ լուրեր այս կորուստներու թիւը մինչեւ 4,000ի հանեցին։ Օսմ. զինուոր մը մեռած եւ երկու երեք ալ վիրաւոր-

ուած են. Հելլեն կանոնաւոր բանակէն թնդանօթի ձայններ առնուեր են տեղի ունեցած կռիւներուն ատեն որք զիշերներն ալ շարունակուեր են. Օսմ. բանակն ելեքտըրական լամպարներ դործածել է լուսաւորելու համար ճամբայներն ուսկից կը յառաջանային թշնամիք, եւ անտառներն ուր անոնք ցրուած էին կռուելու միջոցին. այժմ առ երեւոյթ հանդարտութիւն մը կը տիրէ, բայց երկիւղը թէ փոքր կայծ մը կրնայ անխուսափելի պատերազմին հրդեհը բորբոքել, փութացուց Եւրոպեան դահլիճները՝ ընել ինչ որ ստիպողական է. դեռ կը յուսացուի թէ վեց Տէրութեանց միաբանութիւնը պիտի յաջողի ընդհանուր աղետին առաջին առնուլ. հիմնաւոր միջոցներու պիտի դիմուի ի հարկին: Յունաստանի ծովեզերաց պաշարումը դեռ վերջնապէս ընդունուած չէ բոլոր պետութիւններէն:

Հելլեն երեսփոխանութիւնն ի նիստ հրաւիրուեցաւ. Նախարարապետ Պ. Տէլիեանի, հակառակ իր հրաժարման մասին չրջած զրոյցներուն, քսան եւ հինգ միլիօնի վարկ մը խնդրեց ժողովէն:

Կրէտէի մէջ թշնամութիւնք կը շարունակին. ապրատամք ամէն կողմ կը յարձակին Եւրոպական զօրաց վրայ. Գրիսամօ Գասթելի բերդին տիրած են. Եւրոպեան զրահաւորք ահաբեկութեան համար ռումբ կը տեղան այս յարձակողներուն դէմ, որք առ ժամ տեղի կուտան եւ առաջին ատիւ կը վերադառնան: Կղզւոյն ծովական պաշարումը կը շարունակէ, բայց Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց կառավարութիւնն այս անգամ յայտարարեց թէ ինք կը մերժէ զայն եւ չեղեալ կը համարի:

Վերջին լուրերը աւելի յուսատու են. պատերազմէ խուսափելն անկարելի չը նկատուի. մինչեւ մէկ ամիս խաղաղական կարգադրութեան մը յանգելու կարծիքներն ոյժ գտած են պետական շրջանակաց մէջ եւ Գերմանիոյ Նախարարապետ իշխան Հոնէնլօնէ արձակուրդով հեռանալու մէջ ու եւ է անպատեհութիւն չէ նշմարած. Պալքանեան փոքր պետութիւնք, Ռումանիա, Սերպիա, Քարաւտաղ եւ Պուլկարիա, հանդարտ կ'երեւան՝ ապաստելով իրաց վախճանին:

Նախարարաց խորհուրդ մը տեղի ունեցաւ Բչ. եւ Գչ. ի Կայս. պալատ:

— Պետական խորհուրդն որոշեց զրոյմաթուղթ չըփակցնել ոչ-Իսլամ հպատակներէ առնուած զինուորական տրոց ստացադրերուն վրայ:

— Երաշխաւորագրերու իւրաքանչիւրէն 50 զրուշ պիտի առնուի եւ 10 զրուշնոց զրոյմաթուղթ պիտի փակցուի: Երաշխաւորագրի պատճէններէն ալ նոյնպէս օրինական տուրքն առնուելով՝ 3 զրուշնոց զրոյմաթուղթ պիտի փակցուի:

— Սելանիկի քարափանց շինութեան ընդհուպ պիտի սկսուի:

— Մուսանիայի (Պրուսա) գայմազամի օգնական անուանեցաւ Աթմասաքի էֆէնտի:

— Մայրաքաղաքիս մէջ հացի գինը 5 փոյ, զեղչուե-

լով, Դչ.էն ի վեր 35 եւ 25 փարայի իջաւ:

— Պէլկրատի Օսմ. դեսպան Թէվզիֆ փաշա յատուկ պաշտօնով Սկիւպ ժամանել է:

— Շքոտրայի մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ եւ չուկան վերաբացուած է:

— Այսրնի կուսակալը պաշտօնական յայտարարութեամբ ծանոյց թէ Օսմ. հպատակ Յունաց արգիլեալ է մնինի՝ Հելլէն բանակին մէջ իբրեւ կամաւոր ծառայելու համար: Անաստողք հպատակութենէ պիտի զրկուին եւ երբ վերադառնան, Օսմ. երկրաց մէջ չպիտի ընդունուին:

— Մալկարայի մէջ Կիր. գիշեր սաստիկ փոթորիկ մը ծագելով, 13 ժամ տեւել է մեծ փնամներ ու քանի մը կենանքի կորուստ պատճառել է:

— Հալէպի ու Ատանայի հրամանատարի փոխանորդ Միրիվա Ալի Մուհսին փաշայի Ֆէրիդութեան աստիճան տրուեցաւ:

— Մանաստըրի նահանգին մէջ անցեալները ձերբակալուած այն անձերն, որք զէն ի ձեռին յարձակում ըրած էին, մահուան դատապարտուեր են:

— Պրուսայի կուսակալութիւնը գանգատագիր մ'ուղղած է Բ. Գլան՝ Պրուսայի երկաթուղւոյ ընկերութեան անկանոն ընթացքին դէմ եւ առանց Կայս. կառավարութեան հաւանութիւնն առնելու իր սակագինը բարձրացընելուն համար:

— Բուրդ արտադրող կեդրոններուն խիստ չրջաբերական մը զրկուեցաւ՝ բուրդերը մաքրելէ յետոյ արտածելու համար, որպէս զի օտար հրապարակաց վրայ իրենց յարգը չկորսնցնեն:

— Կիւմիւլէի մէջ Իսքէնէի մէջ մէկ մէկ Պուլկար վարժարան հաստատելու արտօնութիւն տրուեցաւ:

— Արշիպեղաքոսի կուսակալն՝ Կայս. կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրեց Արշիպեղաքոսի կղզիները պաշտպանելու խնդրոյն վրայ: Կայս. Իրաւէ մը հրամայեց ծովային Նախարարութեան՝ առայդ կարեւորը տնօրինել:

— Էրզրումի Ոստիկան գլխուորաց հրամանատար Մէհմէտ պէյի Գ. կարգի Օսմանիյէ եւ նահանգին ոստիկանութեան Բ. գումիսէր Տիգրան էֆէնտիի Գ. կարգի Մէհիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ:

— Երկրագործական դրամատան պարտք ունեցող անձ մը պարտուց հատուցման պայմանաժամն երկարելու համար երբ ուղէ յաւելուած մ'ընել մուրհակին վրայ, նօտարք պարտին վաւերացման համար կէս տուրք առնել եւ կրսին անգամ զրոյմաթուղթ չփակցնել:

— Յունաց Պատրիարքին ընտրութիւնը կատարուեցաւ այս Դչ. օր: Ընտրական սովորական գործողութիւններէն յետոյ 14 մետրապոլիտը Մայր-Եկեղեցին իջնելով, վերջնական ընտրութիւնը կատարեցին եւ արդի Պատր. Տեղապահ ու Եփեսոսի մետրապոլիտ Տ. ԿՈՆՍՏԱՆԴԻՆՈՍ Յունաց Պատրիարք ընտրուեցաւ 10 քուէով:

— Զինուորական հաստատութեանց ի նպաստ հաւաքուած գումարը 25,080,366 զրչ.ի հասաւ:

— Կայս. կառավարութիւնը 1900ի Բարիգի արուեստահանդէսին պիտի մասնակցի:

— Ատանայի կուսակալին օգնական Հաճի Բէլիտ փա-

չա քննութեան համար Բահասի եւ Չորմէրզմէնի կողմերը դացեր է :

— Օսմ. թղթատարական զեղչեալ գիներով նոր սակացոյցը, որ ապրիլ 1էն պիտի գործադրուէր, առժամապէս յետաձգուած է :

— Պրուսայի երկրագործական տնօրէն անուանեցաւ Գալֆահան էֆէնտի, զեր-տնօրէն Սելանիկի երկրագործական վարժարանին :

— Իգսալի նախաձեռնութեամբ՝ Կրետէի Իսլամ որբերն Իսլամ երեւելեաց կողմէ որդեգրուել սկսան :

— Սելանիկի եւ Վոտինայի մէջ մէկ մէկ Սըրպ վարժարան հաստատելու արտօնութիւն տրուեցաւ :

— Եւմտական 1313 տարին սկսեալ կարգ մը երկրագործը զերծ պիտի մնան թէմէթիւի տաւրքէ : Ամէն կողմ ծանուցուեցաւ որ անոնց զիմումները զիւրացնելու նպատակաւ որոշուած է որ, մէկ զիւր կամ թաղի մէջ գտնուող երկրագործը հաւաքական աղերսադրով մը զիմեն, պաշտօնատուններն ալ ամէն ատեն ընդունին այս աղերսագրերն եւ հարկ եղածն ի գործ դնեն :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռումանիոյ նախարարութիւնն հրաժարեցաւ եւ Պ Սթուրցա կաղմեց նոր նախարարութիւնը :

— Սպանիացիք թէպէտ մեծ յաջողութիւններ ունեցան Փիլիպեան կղզեաց մէջ, սակայն ապստամբք սկսած են ամրոցները չինել : Քուպայի մէջ ալ ապստամբք յարձակեր են ամրոցի մը վրայ : Ըստ մը մը պայթեցուցեր է ռազմամթերքի երկու անտուկ : Սպանիացիք թողուցեր են ամրոցն :

— Սերպիա իր պահակազորքերը կ'աւելցնէ՝ կ'ըսուի՝ Օսմ. սահմանազխոյն վրայ : Կարեւոր է զիտել թէ Սերպիոյ համար առաջուան չափ պէտք չկայ այդ միջոցներուն զիմելու, որովհետեւ վեհ. Սուլթանն իրատ հրամաններ տուաւ Սկիւպի կառավարչին՝ ապահովելու սահմանազխի անդորրութիւնը :

— Մէքլէնպուրկ-Շուէրլինի Մեծ-գուքս Ֆրեաներիկ Ֆրանց Գ. մեռաւ : Իւր որդւոյն անչափահասութեան պատճառաւ հանգուցելոյն եղբայրը՝ Ժան Ալպէր Մեծ-գուքսը՝ խնամակալ եղաւ :

— Իտալիոյ թագաւորին զահաճառին այն մասերն որոնք կը վերաբերէին իր ընտանիքին, իր որդւոյն ամուսնութեան, Ափրիկէի մէջ ներքին քաղաքականութեան, բանակին ու նաւատորմին, ծափահարուեցան, իսկ երբ արեւելքի գործերուն մէջ Տէրութեանց համաձայնութեան եկաւ կարգը, բացարձակ լուծիւն տիրեց երեսփոխանաց մէջ : Գահաճառը նաեւ ծանոց թէ զինուորական կազմակերպութիւնն աւելի զարգացնել հարկ է, առանց սակայն զեղծելու ելմացուցին հաւասարակշռութիւնը :

— Ֆրանսացի Երեւի. Ժողովը 256,000 ֆր. արտասովոր վարկ մը քուէարկեց՝ ժառանգութիւն պատճառած ծախուց համար :

— Սերպիա Վատիկանի հետ կրօնական պայմանագրութիւն մը պիտի կնքէ :

— Վիէնայի քաղաքապետ անուանեցաւ հակահրէշական Տօքթ. Լիւկէր :

— Աւստրիոյ նախարարական իր հրաժարականը ետ առաւ եւ ամբողջ դահլիճն իր պաշտօնին վրայ մնաց : Նոյնպէս Պոնտիոյ լեզուի խնդիրը լուծուեցաւ հրամանագրով մ'որով այդ երկրին կառավարական պաշտօնատանց մէջ գերմաներէնն ու չեհերէնը հաւասարապէս գործածելի կը հռչակուի :

— Զանգիպարի վեհապետը վերջապէս արգիլեց գերութիւնն ու գերեւաճառութիւնն իր Տէրութեան մէջ :

ՇԱՐԱԹԸ ՄԷԿ ՀԱՐՑՈՒՄՆ

12րդ ՀԱՐՑՈՒՄՆ — Գործի մէջ յաջողելու կարեւոր պայմանները որո՞նք են :

ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Պրն. Ռոչիլա հետեւեալ պայմանները կը դնէ գործի մէջ յաջողութիւն գտնելու համար .

« Գործերուդ մանր մասերուն անգամ զգուշութեամբ հոգ տար :

Ամէն ջանի մէջ փութկոտ եւ ժիր եղիր :

Նեղութեանց համբերէ :

Կենաց դժուարութիւններուն դէմ քաջութեամբ պատերազմէ :

Գործի մէջ ուղղութիւնը նուիրական ըլլայ քեզ :

Այլոց գործին կամ համբաւին մի՛ միտասէր :

Առաքինի մարդոց հետ միայն ընկեր եղիր :

Չար խորհուրդներէ միտքդ պահէ :

Որ եւ իցէ նպատակաւ սուտ մի՛ խօսիր :

Քիչերը քեզի մտերիմ ըրէ :

Երբէք մի ջանար երեւել ինչ որ չես :

Միշտ քաղաքավարութեամբ վարուէ :

Պարաքզ չուտ տուր :

Մի՛ ճաշակէր, մի՛ գործածէր ոգելից ըմպելիք :

Նստնդեամբ աշխատէ այն բանին համար որ ուղիղ է :

Նւ usուզիւ յաջողութիւն կը գտնես : »

Կ. Տ. ԱՆԿԱՎԵՐՏԻ

Գործի մէջ յաջողելու համար կը բաւէ կամք ունենալ. սա իր հետ կը բերէ երկու անբաժան ընկերները, աշխատութիւն եւ յարատեւութիւն. կամք ունեցողին համար «չեմ կրնար»-ը գոյութիւն չունի :

ՎԵՐԳԻՆԵ

14րդ ՀԱՐՑՈՒՄՆ. — Ամուսնանալիք երիտասարդներէն ի՞նչ յաջողութիւններ կը պահանջուին : Պատասխանները, կարճ եւ ամփոփ, պէտք է խմբագրութեան ղրկուին մինչեւ ութ օր : Լաւագոյն պատասխանները կը հրատարակուին :

(4)

Ժ Ի Ի Ն Կ Ր Օ

ՀՐԱԲՈՒՂԽ ՄԸ ՍԱՌՈՅՑՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Բ.

ԶԻՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՓՈԹՈՐԻԿ ՄԸ

Թորէլ նաւապետը կամրջակին վրայ ելած էր, եւ վառանգներու վարժ ծեր նաւորդաց նկարագիրն եզոզ հանդարտիկ յստակութեամբ, կը հրամայէր նաւուն հարկաւոր ուղղութիւնը: Նաւասարկներուն պետն իրեն մօտեցաւ եւ թեւէն քաշելով.

— Սա տեսա՞ք, ըսաւ:

Եւ հետուն՝ գէպի հիւսիս՝ պզտիկ կապոյտ կէտ մը ցոյց տուաւ. մատախուղին գորշ գոյներուն մէջտեղն՝ այդ կէտը կարծես Արեւելքի երկնքին մէջ կտորն էր:

— Այո՛, շիտակ է, իմա ծերուկ Օթթօ, ըսաւ նաւապետը բարեկիր ձայնով մը: Դուն կը ճանչնաս ատիկա. ձիւն տեղալ պիտի սկսի եւ պէտք է պատրաստ դանուիլ:

Եւ, նաւապետին յստակ ու կտրուկ հրամաններուն հետեւանօք, նաւասարկները կամրջակին վրայ փութացին: Բոլոր առագաստները ծալուեցան եւ կայմերը շուտով նմանեցան անտառի մը ճիւղերը կտրուած ծառերուն: Հորիզոնին վրայ տեսնուած կապոյտ ամպն երթալով կը յառաջանար ու կը մեծնար. քիչ յետոյ ազատաւ գորշագոյնի փոխուելով՝ ծածկեց ամբողջ հորիզոնը:

Պ. ար Քօլքօֆ իւր քեռորդայն հետ կամրջակին վրայ ելաւ եւ նաւապետին մօտեցաւ:

— Օղը պիտի գէշնա՞յ, ըսաւ:

— Այո՛, պատասխանեց պարզապէս ծովու ծեր դայլը, մեր փորձանայ սկիզբն է դեռ: Բայց հոգ է՛, յաւիտեայ, Հիւսիսային Բեւեռը ամուր է եւ յուսանք ուրիշ շատ փորձանքներ ալ պիտի կրնայ անցունել:

— Արդեօք փոթորիկ մ'է՞ մեր փորձանքը:

— Փոթորիկ, կիկոն, ձեան ուրական, վերջապէս ամէն շարժում իր մէջը կը պարունակէ:

— Ուրեմն սենեակս երթամ եւ մեր պարոններուն ալ իմացնեմ:

— Այո՛, մանաւանդ յանձնարարեցէք որ իրենց սենեակը մնան, որովհետեւ ժամ մը վերջը կամրջակին վրայ պատիւն անկարելի պիտի ըլլայ:

— Ուրեմն ես հոս կը մնամ, ըսաւ Ալեքսիս:

Ծեր նաւապետն ուսերը թոթուեց եւ հետաքաւ ակռաներուն մէջէն մոլորաւ:

— Անմորու դու ալ, Քիչ մ'ետքը՝ ուրականին ատենը կը տեսնեմք գէմքը:

Վայրկեանէ վայրկեան երկնքն աւելի կը մթնէր, եւ քիչ ատենէն՝ զիշերունէ աւելի մութ տեսակ մը կիսատուերի մէջ դանուեցան: Հովը որ հիւսիսէն կը փչէր, յանկարծ դադրեցաւ, եւ քանի մը վայրկեան այնպիսի

անշարժութիւն եւ հանդարտութիւն տիրեց որ զիշերային մթութեան հետ միանալով սոսկալի եւ սպառնալի վիճակ մը յառաջ բերին: Ծովը, որ քանի մը վայրկեան առաջ սրածար փրփրազէզ ալեակներու շարք մ'էր, անմիջապէս միահաւասար իւզոտ եւ միապաղազ հանգամանք մը ստացաւ, ճերմակ մոխրի գոյնով մ'որ երկնից սեւ գոյնին հետ կը խառնուէր: Յանկարծ, երկնից մութ կամարէն, սպիտակագոյն խոշոր կէտերու փոշի մը թափել սկսաւ: Զիւնի հատիկներ էին: Մի եւ նոյն վայրկենին բուռն հով մը հորիզոնին վրայ փչեց եւ ամբողջ Ուկէանին ներշնչեց խորին սարսուռ մը: Կարմիր պզին՝ ձի գոյն փայլակն՝ սեւ ամպերը կարմիր գոյնով մը լուսաւորեց: Բայց այս լուսաշող փայլակին եւ ոչ մի որոտում յաջորդեց եւ փոթորիկ ամբողջ տեւողութեանը մէջ՝ փայլակները բնաւ աղմկալի հետեւանք չունեցան:

Վայրկեանն անգամ մը հիւսիսային կողմը ամբողջապէս հրդեհուած կ'երեւէր եւ այս յանկարծակի լուսաւորութեան մէջ հովուն տարուբերած ձիւնի հատիկները կամ սեւ գնաւակներու եւ կամ ցնորական թիթեռնիկներու կը նմանէին: Հովը իր սաստկութիւնը կը կրկնապատկէր. յաջորդաբար հիւսիսէն հարաւայինի, հարաւէն արեւելեանի եւ արեւելեանէն ալ արեւմտեանի փոխուեցաւ: ալեքներն, որք անհամեմատ մեծցած էին, յարդի շիւղի մը պէս կը վերցնէին ծանր նաւը, եւ երբեմն յառաջակողմը, երբեմն ալ յետակողմը բոլորովին ջուրէն դուրս կը հանէին, որով շողենաւուն պտուտակին շարժումներն անօգուտ կը դարձնէին: Սակայն նաւուն ճկուն ու զօրեղ իրանը կը շարունակէր դիմադրել: Թէպէտ նաւուն երկայնութիւնն այնպէս մը հաշուած էին որ երկու ալիքներու վրայ պիտի կրնար կենալ եւ այսպէս տարուբերումն ու շարժումն անկարելի պիտի ըլլար, բայց ալիքներն այնչափ մեծ էին որ այս հաշիւ ի թերեւ ելաւ եւ քիչ ատենուան մէջ զլորումն այնչափ սաստիկ եղաւ կամրջակին վրայ որ ծովու կեանքին քաջաւարժներն իսկ հազիւ կրնային ինքզինքնին բռնել եւ իրենց պաշտօնին զուրը մնալ:

Ալեքսիս իւր թեւովը կայմ մը գրկած՝ այս սոսկալի տեսարանը կը դիտէր բանաստեղծի մը յափշտակութեամբ: Զիւնի յորձանքներ իր գէմքը կը խաղաղսնէին եւ տակաւ խոշոր կոհակներ ուրականէն վերցուելով սկսան ծանրօրէն կամրջակին վրայ իյնալ: Զրհեղելի մը պէս բոլոր նաւը կը ծածկէին եւ ապա ջրվէժներ կազմելով փրփրազէզ կ'երթային դարձեալ ալեաց մէջ խառնուելով կամրջակին շուրջը ձգուած բաց տեղուանքէն: Կամրջակին վրայ դանուող ամէն ինչ, ամենէն ծանր առարկայներն իսկ այս աղի եւ սառնային ջուրերէն խոտի նման կը քուլին: Ալեքսիս՝ մինչեւ ոսկորները թրջած, միշտ հոն կեցած էր ժայռի մը պէս ամուր, զոգցեա կայմին ստորոտը դամուած, եւ աչքը կը սեւեռէր գէպի այդ բեւեռային զիշերուն անհունութիւնն: Յափշտակութիւնը կը ճառագայթէր իր գէմքին վրայ:

Թորէլ նաւապետը հրամայած էր որ մեքենային շարժումը դադրեցնեն: այդ միջոցին Ալեքսիս առջեւէն անցնելով՝ չկրցաւ իր սքանչացումը զսպել անոր պաղարեւոտութեան վրայ:

— Կեցցե՛ս, երիտասարդ, ըսաւ: Կրակ ունիք ձեր աչքերուն մէջ որ ինձ հաճոյք կը պատճառէ: Բայց, հաւատացէ՛ք ինձ եւ ձեր սենեակը դացէ՛ք՝ իմ թեւիս կըթընելով, որովհետեւ դեռ փոթորկին սկիզբն ենք եւ եթէ իմ հին փորձառութեանս նայիմ, կամրջակին վրայ կենալն անկարելի պիտի ըլլայ, եթէ մարդ ամուր կերպով տեղ մը կապուած չըլլայ:

— Շատ շնորհակալ եմ, նաւապետ, ըսաւ երիտասարդը ժպտելով, այս տեսարանը շատ գեղեցիկ է եւ մարդ զայն զիտեղով չը յագենար: այսու հանդերձ ձեր խրատներուն պիտի հետեւիմ:

Եւ այս ըսելով գրպանէն եղջերուի մորթէ փոկ մը հանեց եւ ինքզինքն անով կայմին կապեց:

Յանկարծ մեծ լոյս մը ծագեցաւ նորէն, ձիւնը դադրեցաւ եւ փայլակները մարեցան: Կարծես փոթորիկը վերջ գտած էր, սակայն հազիւ քանի վայրկեան տեւող դադար մ'էր: Յանկարծակի հարստիւնքէն դէպ ի հիւսիսային արեւելք հողմային ոստում մը տեղի ունեցաւ եւ փոթորիկը նորէն մռնչելով, սկսաւ պաշարել նաւն՝ իր ձիւները կրկնապատկելով:

Փայլակներն ծիրանիէն աւելի կարմիր եղած, այնչափ արագօրէն իրարու կը յաջորդէին. արդէն իսկ նեղցած հորիզոնը հրայրեաց կը թուէր: Ծովուն ալիքներն ալ երբ իրենց անաղին ծանրութեամբը Հիւսիսային-Բեւեռին կամրջակին վրայ փալիւղն արցակներու պէս կ'ընային, կարծես կայծոռիկներ էին որ կը փայլէին ամառ գիշերները մարգերուն մէջ: Զիւնին յաջորդեց գնաւակներու նման խոշոր կարկուտի անձրեւ մը, որ սոսկալի ժխոր մը յառաջ կը բերէր: Ալեքսիս իւր կնգուղը գլուխը քաշելով գոհացաւ:

Յանկարծ մարդ մը՝ որ սողոսկելով կը յառաջանար, իր առջեւ տնկուեցաւ:

— Ո՛վ է ան, հարցուց Ալեքսիս զարմացած:

— Է՛հ, բարեկամ մ'է, պատասխանեց ձայն մ'որուն Հանրի Լըտրիւինը ըլլալը ճանչցաւ երիտասարդը:

— Բայց, անխելք, հիմա ալիք մը կ'առնէ կը քշէ քեզ:

— Քիչ մ'առաջ այդ ըսածդ պիտի ըլլար, սակայն հիմա ալ չեմ վախնար: զայս ըսելով կայմէն վար կախուած հաստ պարանէն բռնեց:

— Ի՞նչ զարմանալի գաղափարով ելաք այս ժամուս եւ այս օդին հոս եկաք:

— Ըսածիս չպիտի հաւատաք, յարեց որսորդը, ես արդէն յայտնի կոչում մ'ունիմ կարկուտին պաղ պաղ հատիկները երեսիս ընդունելու: Բայց երբ իմացայ թէ հոս մինակ կեցեր էք եւ չէք ուզեր գալ սենեակն ապաստանիլ, մտածեցի որ ձեզի անհաճոյ չը պիտի ըլլայ՝ եթէ ընկեր մը գտնուի ձեր քով:

Այդ վայրկեանին իսկ, անաղին եւ փոսփորափայլ ալիք մը, լեռնէ մ'աւելի բարձր, նաւէն քանի մը քայլ անդին տեսնուեցաւ՝ փայլակի մը արեւնագոյն լոյսովը ծիրանեփառ:

— Աղէկ բռնեք ինքզինքնիս, ըսաւ Ալեքսիս:

Կատաղի ծովը կարծես նաւը փճացնել երդուած էր. խոյացաւ եւ եկաւ երկուքին վրայ ինկաւ իր բոլոր ծան-

րութեամբը, եւ անոնց կրթնած կայմին բաղխելով փչրեցաւ եւ փրփուրի ամպով մը ծածկեց երկու երիտասարդները: Երբ ջուրին հեղեղը քաշուեցաւ, որսորդն ապուշ կրթեցաւ, տեսնելով որ ընկերոջը փոկը քաղուեր եւ ընկերն ալ աներեւութացեր էր:

Ձայնին բոլոր ուժովն պօռաց:

— Ծովը մարդ ինկաւ:

Հանրի Լըտրիւ դէպ ի նաւուն շրջափակը խոյացաւ, ծռեցաւ դէպ ի ալիքները, յետոյ մէկ ոստումով անջրպետին մէջ խոյացաւ:

— Մարդ մ'ալ ինկաւ ծովը, պօռաց պահակը:

— Մեքենան ետ դարձուցէք, ծովը նաւակ մ'իջեցուցէք եւ փրկութեան դօտինները հանգրիճեցէք, ըսաւ Թորէլ նաւապետը, որոշ ձայնով մը:

Գ.

ԼՈՅՍ ՈՒ ԽԱՒԱՐ

Պահնորդին արձակած չարագուշակ կրկին աղաղակը եւ իրարու յաջորդող նաւապետին հրամանները, մեծ յուզում մը յառաջ բերին կամրջակին վրայ եւ ի ծառայութեան եղող նաւաստիներուն մէջ: Անդադար հրամանատարին տրամադրութեան ներքեւ գտնուող եւ փոթորիկին պատճառաւ տեսակ մը պահեստ կազմող նաւաստիներն ալ իրար անցան:

Թորէլ նաւապետին ձայնն իմացուածին պէս, յառաջակողմը հաւաքուած մարդիկը, հակառակ փոթորիկին ջանքերուն, նաւուն զանազան կողմերը ցրուեցան: Նաւուն մէջ կարգապահութիւնն այնչափ մեծ էր, նաւաստեաց անձնուիրութիւնն այնչափ իմաստութեամբ կատարուած էր որ քառորդ ժամ մը վերջը, նաւակը, որուն մէջ չորս ուժեղ մարդ կար, յուզեալ ալեաց վրայ իջած էր եւ՝ նաւէն բաժնուելու համար՝ մեկնման հրամանին միայն կը սպասէր:

Քսան փրկութեան դօտիններ նաւուն յառաջակողմին ու յետնակողմին ամրակուռ կապելով՝ ծով նետեցին: Հովուն հետ մէկտեղ օդին մէջ քիչ մը կ'երերային եւ ապա ալիքներէն քշուելով, անոնց փրփրադէզ գազաթներուն վրայ կը ծփային:

(Շարունակել)

Տէր Լրագոյն՝ Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԸՆԱՆ
(Նախկին ՊԱՂՏԱՑԻՍԱՆ Տպարան)
Կ' Պալիս, Սալթան Համամ 14.